

คำนำ

เอกสารหลักสูตรอบรมแบบ e-Training กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรี (สำหรับผู้สอนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา) เป็นหลักสูตรฝึกอบรมภายใต้โครงการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาโดยยึดถือภารกิจและพื้นที่เป็นฐานด้วยระบบ TEPE Online โดยความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร โดยพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะที่ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ โดยใช้หลักสูตรและวิทยากรที่มีคุณภาพ เน้นการพัฒนาโดยการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ในทุกที่ทุกเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรอบรมแบบ e-Training กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรี (สำหรับผู้สอนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา) จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อระบบการศึกษาของประเทศไทยต่อไป

สารบัญ

คำนำ	1
หลักสูตร “กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรี (สำหรับผู้สอนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา)”	3
รายละเอียดหลักสูตร	4
คำอธิบายรายวิชา	4
วัตถุประสงค์	4
สาระการอบรม	4
กิจกรรมการอบรม	4
สื่อประกอบการอบรม	5
การวัดผลและประเมินผลการอบรม	5
บรรณานุกรม	5
เค้าโครงเนื้อหา	7
ตอนที่ 1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน: กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	9
ตอนที่ 2 ธรรมชาติของดนตรี และแนวการจัดกิจกรรมการสอนดนตรี	16
ตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้และสร้างหน่วยการเรียนรู้	26
ตอนที่ 4 การวัดและประเมินผล	33
ใบงานที่ 1	43
ใบงานที่ 2	44
ใบงานที่ 3	46
ใบงานที่ 4	47

หลักสูตร

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรี (สำหรับผู้สอนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา)

รหัส TEPE-02120

ชื่อหลักสูตรรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรี (สำหรับผู้สอนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา)

ปรับปรุงเนื้อหาโดย

คณาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเนื้อหา

นางจิตรา	สิริภูบาล
นายพิชัย	วงศ์กลม
ผศ.ดร.ศักดิ์ชัย	หิรัญรักษ์
รศ.ดร.ปุณณรัตน์	พิชญ์ไพบูลย์
รศ.ดร.ณรุทธ์	สุทนต์จิตต์
ผศ.สุกัญญา	ทรัพย์ประเสริฐ
นางสาวอัสพร	พกุลานนท์

รายละเอียดหลักสูตร

คำอธิบายรายวิชา

ความรู้ ทักษะวิธีการทางศิลปะ ทักษะศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ตัวอย่างกิจกรรมการอบรม ความหมาย ลักษณะและธรรมชาติของดนตรี แนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีที่เหมาะสมในแต่ละระดับชั้น การสร้างหน่วยการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ศิลปะ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง วิธีและเลือกใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. สามารถอธิบายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน: กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะได้
2. สามารถอธิบายมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดและสาระแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะได้
3. สามารถอธิบายธรรมชาติของดนตรีได้
4. สามารถอธิบายแนวการจัดการจัดการเรียนการสอนดนตรีได้
5. สามารถอธิบายการสร้างหน่วยการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรี) ได้
6. สามารถอธิบายการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับได้
7. สามารถอธิบายการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงได้
8. สามารถอธิบายวิธีและเลือกใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมได้

สาระการอบรม

ตอนที่ 1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน: กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตอนที่ 2 ธรรมชาติของดนตรี และแนวการจัดการจัดการเรียนการสอนดนตรี

ตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้และสร้างหน่วยการเรียนรู้

ตอนที่ 4 การวัดและประเมินผล

กิจกรรมการอบรม

1. ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม
2. ศึกษาเนื้อหาสาระการอบรมจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์
3. ศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจากใบความรู้
4. สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้
5. ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด
6. แสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่สนใจ
7. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร
8. ทำแบบทดสอบหลังการอบรม

สื่อประกอบการอบรม

1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
2. ใบความรู้
3. วีดิทัศน์
4. แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง
5. กระดานสนทนา (Web board)
6. ใบงาน
7. แบบทดสอบ

การวัดผลและประเมินผลการอบรม

วิธีการวัดผล

1. การทดสอบก่อนและหลังอบรม โดยผู้เข้ารับการอบรมจะต้องได้คะแนนการทดสอบหลังเรียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70
2. การเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ส่งงานตามใบงานที่กำหนด เข้าร่วมกิจกรรมบนกระดานสนทนา

บรรณานุกรม

กิจกรรมดนตรีสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2542.

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. สังคตินิยม : ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2545). กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.

สาระดนตรีศึกษา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2545.

หลักสูตร TEPE-2120 :

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรี (สำหรับผู้สอนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา)

เค้าโครงเนื้อหา

ตอนที่ 1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน: กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

เรื่องที่ 1.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน:กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

เรื่องที่ 1.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

แนวคิด

1. ระบบการศึกษาของไทยตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และให้ความสำคัญต่อสาระดนตรี ในมิติที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของชีวิต เพราะสามารถกระตุ้นการทำงานของสมองและระบบต่าง ๆ ของร่างกาย และเป็นปัญหาหนึ่งในพหุปัญญาของมนุษย์ที่จำเป็นต้องพัฒนาไปพร้อมกับปัญหาด้านอื่น ดังนั้น การจัดการกระบวนการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ดนตรี

2. การพัฒนาคุณลักษณะทางดนตรีและความสามารถในการบูรณาการและสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนแล้ว ยังมุ่งส่งเสริมศักยภาพการทำงานของสมองในกระบวนการคิด แก้ปัญหาคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนความฉลาดทางอารมณ์ และความตระหนักในคุณค่าของตนเองไปพร้อมกัน

วัตถุประสงค์

1. สามารถอธิบายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน: กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะได้
2. สามารถอธิบายมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดและสาระแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะได้

ตอนที่ 2 ธรรมชาติของดนตรี และแนวการจัดกิจกรรมการสอนดนตรี

เรื่องที่ 2.1 ธรรมชาติของดนตรี

เรื่องที่ 2.2 แนวการจัดกิจกรรมการสอนดนตรี

แนวคิด

1. สาระดนตรี มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรี แสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกลงทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ร้องเพลง และเล่นดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรีย์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณีวัฒนธรรม และเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

2. แนวการจัดกิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษา ควรแบ่งออกเป็นสองลักษณะคือ กิจกรรมดนตรีสำหรับผู้เรียนที่ต้องการศึกษาดนตรีเป็นวิชาเอก และสำหรับผู้เรียนวิชาดนตรีเป็นวิชาทั่วไปโดยนำกิจกรรมการเรียนการสอนมาใช้ควบคู่ เช่น กระบวนการกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเรียนมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. สามารถอธิบายธรรมชาติของดนตรีได้
2. สามารถอธิบายแนวการจัดกิจกรรมการสอนดนตรีได้

ตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้และสร้างหน่วยการเรียนรู้

เรื่องที่ 3.1 การสร้างหน่วยการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ศิลปะ(ดนตรี)

เรื่องที่ 3.2 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

แนวคิด

1. กระบวนการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ดนตรีและนาฏศิลป์ ควรจัดให้ส่งเสริมศักยภาพการทำงานของสมอง การพัฒนากระบวนการคิด ความฉลาดทางอารมณ์ การบูรณาการและการสร้างองค์ความรู้ ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ มีคุณลักษณะทางดนตรีและนาฏศิลป์ และตระหนักในคุณค่าของตนเอง

2. กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีและนาฏศิลป์ ควรส่งเสริมการเชื่อมโยงความรู้กับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ การเลือกประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และเป็นการเรียนรู้ที่เน้นการแสวงหาความรู้จากการปฏิบัติ ทดลอง หาเหตุผลด้วยตนเอง สัมผัสจริงด้วยตนเอง และสรุปด้วยตนเองเป็นประสบการณ์ตรง

3. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ เป็นกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตลอดกระบวนการที่ผู้สอนซึ่งผู้ออกแบบเริ่มต้นออกแบบ การจัดการเรียนรู้ตั้งแต่ต้นจนจบว่า ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้นั้น จะต้องออกแบบอะไรบ้างที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐาน การจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสามารถย้อนกลับมาตรวจสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

วัตถุประสงค์

1. สามารถอธิบายการสร้างหน่วยการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรี) ได้
2. สามารถอธิบายการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับได้

ตอนที่ 4 การวัดและประเมินผล

เรื่องที่ 4.1 การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

เรื่องที่ 4.2 วิธีและเครื่องมือการวัดและประเมินผล

แนวคิด

1. การวัดและประเมินผลวิชาดนตรีสามารถประเมินได้หลายรูปแบบ โดยการประเมินส่วนใหญ่จะเป็นการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งเป็นกระบวนการจัดเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตัดสิน (Determine) ระดับของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ผลความสำเร็จที่พึงปรารถนาหรือผลความสำเร็จตามมาตรฐานคุณภาพผลการเรียนรู้

2. วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินผลของวิชาดนตรี ประกอบด้วย โครงการงาน แฟ้มสะสมผลงานในดนตรี การประเมินตนเอง การประเมินเพื่อน การประเมินโดยผู้ปกครอง การสัมภาษณ์ การเขียนบันทึก การประเมินกระบวนการ และการประเมินจากการปฏิบัติ

วัตถุประสงค์

1. สามารถอธิบายการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงได้
2. สามารถอธิบายวิธีและเลือกใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมได้

ตอนที่ 1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

เรื่องที่ 1.1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ทำไมต้องเรียนศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

เรียนรู้อะไรในศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่าง ๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญคือ

1. **ทัศนศิลป์** มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทัศนธาตุ สร้างและนำเสนอผลงานทางทัศนศิลป์จากจินตนาการโดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้เทคนิค วิธีการของศิลปินในการสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากลชื่นชมประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2. **ดนตรี** มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรีแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ร้องเพลง และเล่นดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรีแสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรีย์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณีวัฒนธรรมและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

3. **นาฏศิลป์** มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์วิเคราะห์วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวันเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

เรื่องที่ 1.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่า งานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

สาระที่ 2 ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรีถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

- รู้และเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่าง รูปทรง และจำแนกทัศนธาตุของสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์ มีทักษะพื้นฐานการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างงานวาดภาพระบายสี โดยใช้เส้น รูปร่าง รูปทรง สี และพื้นผิว ภาพปะติด และงานปั้น งานโครงสร้างเคลื่อนไหวอย่างง่ายๆ ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกจากเรื่องราวเหตุการณ์ ชีวิตจริง สร้างงานทัศนศิลป์ตามที่ตนชื่นชอบ สามารถแสดงเหตุผลและวิธีการในการปรับปรุงงานของตนเอง

- รู้และเข้าใจความสำคัญของงานทัศนศิลป์ในชีวิตประจำวัน ที่มาของงานทัศนศิลป์ในท้องถิ่น ตลอดจนการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการสร้างงานทัศนศิลป์ในท้องถิ่น

- รู้และเข้าใจแหล่งกำเนิดเสียง คุณสมบัติของเสียง บทบาทหน้าที่ ความหมาย ความสำคัญของบทเพลง ใกล้ตัวที่ได้ยิน สามารถท่องบทกลอน ร้องเพลง เคาะจังหวะ เคลื่อนไหวร่างกายให้สอดคล้องกับบทเพลง อ่านเขียน และใช้สัญลักษณ์แทนเสียงและเคาะจังหวะ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับดนตรี เสียงขับร้องของตนเอง มีส่วนร่วมกับกิจกรรมดนตรีในชีวิตประจำวัน

- รู้และเข้าใจเอกลักษณ์ของดนตรีในท้องถิ่น มีความชื่นชอบ เห็นความสำคัญและประโยชน์ของดนตรีต่อการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น
- สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆสามารถแสดงท่าทางประกอบจังหวะเพลงตามรูปแบบนาฏศิลป์ มีมารยาทในการชมการแสดง รู้หน้าที่ของผู้แสดงและผู้ชมรู้ประโยชน์ของการแสดงนาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าร่วมกิจกรรมการแสดงที่เหมาะสมกับวัย
- รู้และเข้าใจการเล่นของเด็กไทยและนาฏศิลป์ท้องถิ่น ชื่นชอบและภาคภูมิใจในการเล่นพื้นบ้านสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่พบเห็นในการเล่นพื้นบ้านกับการดำรงชีวิตของคนไทย บอกลักษณะเด่นและเอกลักษณ์ของนาฏศิลป์ไทยตลอดจนความสำคัญของการแสดงนาฏศิลป์ไทยได้

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

- รู้และเข้าใจการใช้ทัศนธาตุ รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว สี แสงเงา มีทักษะพื้นฐานในการใช้วัสดุอุปกรณ์ถ่ายทอดความคิด อารมณ์ ความรู้สึก สามารถใช้หลักการจัดขนาด สัดส่วนความสมดุล น้ำหนัก แสงเงา ตลอดจนการใช้สีคู่ตรงข้ามที่เหมาะสมในการสร้างงานทัศนศิลป์ 2 มิติ 3 มิติ เช่น งานสื่อผสม งานวาดภาพระบายสี งานปั้น งานพิมพ์ภาพ รวมทั้งสามารถ สร้างแผนภาพ แผนผัง และภาพประกอบเพื่อถ่ายทอดความคิดจินตนาการเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ และสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างงานทัศนศิลป์ที่สร้างสรรค์ด้วยวัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ต่างกันได้ เข้าใจปัญหาในการจัดองค์ประกอบศิลป์ หลักการลด และเพิ่มในงานปั้น การสื่อความหมายในงานทัศนศิลป์ของตน รู้วิธีการปรับปรุงงานให้ดีขึ้น ตลอดจน รู้และเข้าใจคุณค่าของงานทัศนศิลป์ที่มีผลต่อชีวิตของคนในสังคม
- รู้และเข้าใจบทบาทของงานทัศนศิลป์ที่สะท้อนชีวิตและสังคม อิทธิพลของความเชื่อความศรัทธา ในศาสนา และวัฒนธรรมที่มีผลต่อการสร้างงานทัศนศิลป์ในท้องถิ่น
- รู้และเข้าใจเกี่ยวกับเสียงดนตรี เสียงร้อง เครื่องดนตรี และบทบาทหน้าที่รู้ถึงการเคลื่อนที่ขึ้น ลง ของทำนองเพลง องค์ประกอบของดนตรี ศัพท์สังคีตในบทเพลง ประโยคและอารมณ์ของบทเพลงที่ฟัง ร้องและบรรเลงเครื่องดนตรี ด้นสดอย่างง่าย ใช้และเก็บรักษาเครื่องดนตรีอย่างถูกวิธี อ่าน เขียนโน้ตไทยและสากลในรูปแบบต่าง ๆ รู้ลักษณะของผู้ที่จะเล่นดนตรีได้ดี แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกของบทเพลงที่ฟัง สามารถใช้ดนตรีประกอบกิจกรรมทางนาฏศิลป์และ การเล่าเรื่อง
- รู้และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมต่างๆ เรื่องราวดนตรีในประวัติศาสตร์ อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อดนตรีรู้คุณค่าดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน เห็นความสำคัญในการอนุรักษ์
- รู้และเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ สามารถแสดงภาษาท่า นาฏยศัพท์พื้นฐาน สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวและการแสดงนาฏศิลป์ และการละครง่าย ๆ ถ่ายทอดลีลาหรืออารมณ์ และสามารถออกแบบเครื่องแต่งกายหรืออุปกรณ์ประกอบการแสดงง่าย ๆ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์และการละครกับสิ่งที่ประสบในชีวิตประจำวัน แสดงความคิดเห็นในการชมการแสดง และบรรยายความรู้สึกของตนเองที่มีต่องานนาฏศิลป์
- รู้และเข้าใจความสัมพันธ์และประโยชน์ของนาฏศิลป์และการละคร สามารถเปรียบเทียบการแสดงประเภทต่างๆ ของไทยในแต่ละท้องถิ่น และสิ่งที่การแสดงสะท้อนวัฒนธรรมประเพณีเห็นคุณค่าการรักษาและสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ไทย

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

- รู้และเข้าใจเรื่องทัศนธาตุและหลักการออกแบบและเทคนิคที่หลากหลายในการสร้างงานทัศนศิลป์ 2 มิติ และ 3 มิติ เพื่อสื่อความหมายและเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีคุณภาพ วิเคราะห์รูปแบบเนื้อหาและประเมินคุณค่างานทัศนศิลป์ของตนเองและผู้อื่น สามารถเลือกงานทัศนศิลป์โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดขึ้นอย่างเหมาะสม สามารถออกแบบรูปภาพ สัญลักษณ์ กราฟิก ในการนำเสนอข้อมูลและมีความรู้ ทักษะที่จำเป็นด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกันกับงานทัศนศิลป์

- รู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของงานทัศนศิลป์ของชาติและท้องถิ่นแต่ละยุคสมัย เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่สะท้อนวัฒนธรรมและสามารถเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ที่มาจากยุคสมัยและวัฒนธรรมต่าง ๆ

- รู้และเข้าใจถึงความแตกต่างทางด้านเสียง องค์ประกอบอารมณ์ ความรู้สึกของบทเพลงจากวัฒนธรรมต่างๆ มีทักษะในการร้อง บรรเลงเครื่องดนตรี ทั้งเดี่ยวและเป็นวงโดยเน้นเทคนิคการร้องบรรเลงอย่างมีคุณภาพ มีทักษะในการสร้างสรรค์บทเพลงอย่างง่าย อ่านเขียนโน้ตในบันไดเสียงที่มีเครื่องหมาย แปลงเสียงเบื้องต้นได้ รู้และเข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบของผลงานทางดนตรี องค์ประกอบของผลงานด้านดนตรีกับศิลปะแขนงอื่น แสดงความคิดเห็นและบรรยายอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อบทเพลง สามารถนำเสนอบทเพลงที่ชื่นชอบได้อย่างมีเหตุผล มีทักษะในการประเมินคุณภาพของบทเพลงและการแสดงดนตรี รู้ถึงอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและบทบาทของดนตรีในธุรกิจบันเทิง เข้าใจถึงอิทธิพลของดนตรีที่มีต่อบุคคลและสังคม

- รู้และเข้าใจที่มาความสัมพันธ์อิทธิพลและบทบาทของดนตรีแต่ละวัฒนธรรมในยุคสมัยต่างๆ วิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้งานดนตรีได้รับการยอมรับ

- รู้และเข้าใจการใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแปลความและสื่อสารผ่านการแสดง รวมทั้งพัฒนารูปแบบการแสดง สามารถใช้เกณฑ์ง่าย ๆ ในการพิจารณาคุณภาพการแสดงวิจารณ์เปรียบเทียบงานนาฏศิลป์ โดยใช้ความรู้เรื่ององค์ประกอบทางนาฏศิลป์ร่วมจัดการแสดง นำแนวคิดของการแสดงไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

- รู้และเข้าใจประเภทละครไทยในแต่ละยุคสมัย ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นบ้าน ละครไทย และละครพื้นบ้าน เปรียบเทียบลักษณะเฉพาะของการแสดงนาฏศิลป์จากวัฒนธรรมต่างๆ รวมทั้งสามารถออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์เครื่องแต่งกายในการแสดงนาฏศิลป์และละคร มีความเข้าใจความสำคัญ บทบาทของนาฏศิลป์และละครในชีวิตประจำวัน

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

- รู้และเข้าใจเกี่ยวกับทัศนธาตุและหลักการออกแบบในการสื่อความหมาย สามารถใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์ อธิบายจุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์และกระบวนการที่สูงขึ้นในการสร้างงานทัศนศิลป์ วิเคราะห์เนื้อหาและแนวคิด เทคนิควิธีการ การแสดงออกของศิลปินทั้งไทยและสากล ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ในการออกแบบสร้างสรรค์งานที่เหมาะสมกับโอกาส สถานที่ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมด้วยภาพล้อเลียนหรือการ์ตูน ตลอดจนประเมินและวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ด้วยหลักทฤษฎีวิจารณ์ศิลปะ

- วิเคราะห์เปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ในรูปแบบตะวันออกและรูปแบบตะวันตกเข้าใจอิทธิพลของมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาระหว่างประเทศที่มีผลต่อการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ในสังคม

- รู้และเข้าใจรูปแบบบทเพลงและวงดนตรีแต่ละประเภท และจำแนกรูปแบบของวงดนตรีทั้งไทยและสากล เข้าใจอิทธิพลของวัฒนธรรมต่อการสร้างสรรค์ดนตรี เปรียบเทียบอารมณ์และความรู้สึกที่ได้รับจากดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน อ่าน เขียน โน้ตดนตรีไทยและสากล ในอัตราจังหวะต่าง ๆ มีทักษะในการร้องเพลงหรือเล่นดนตรีเดี่ยวและรวมวงโดยเน้นเทคนิคการแสดงออกและคุณภาพของการแสดง สร้างเกณฑ์สำหรับประเมินคุณภาพการประพันธ์การเล่นดนตรีของตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม สามารถนำดนตรีไปประยุกต์ใช้ในงานอื่น ๆ

- วิเคราะห์ เปรียบเทียบรูปแบบ ลักษณะเด่นของดนตรีไทยและสากลในวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้าใจบทบาทของดนตรีที่สะท้อนแนวความคิดและค่านิยมของคนในสังคม สถานะทางสังคมของนักดนตรีในวัฒนธรรมต่างๆ สร้างแนวทางและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและอนุรักษ์ดนตรี

- มีทักษะในการแสดงหลากหลายรูปแบบ มีความคิดริเริ่มในการแสดงนาฏศิลป์เป็นคู่และเป็นหมู่ สร้างสรรค์ละครสั้นในรูปแบบที่ชื่นชอบ สามารถวิเคราะห์แก่นของการแสดงนาฏศิลป์และละครที่ต้องการสื่อความหมายในการแสดง อิทธิพลของเครื่องแต่งกาย แสง สี เสียง ฉาก อุปกรณ์ และสถานที่ที่มีผลต่อการแสดง วิเคราะห์การแสดงนาฏศิลป์และละคร พัฒนาและใช้เกณฑ์การประเมินในการประเมินการแสดง และสามารถวิเคราะห์ท่าทางการเคลื่อนไหวของผู้คนในชีวิตประจำวันและนำมาประยุกต์ใช้ในการแสดง

- เข้าใจวิวัฒนาการของนาฏศิลป์และการแสดงละครไทย และบทบาทของบุคคลสำคัญในวงการนาฏศิลป์และการละครของประเทศไทยในยุคสมัยต่างๆ สามารถเปรียบเทียบการนำการแสดงไปใช้ในโอกาสต่างๆ และเสนอแนวคิดในการอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

ตัวอย่างกิจกรรมการอบรม

แผนการอบรมหน่วยที่1

เรื่อง “หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ”

สาระสำคัญ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่าซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ประกอบด้วย 3 สาระคือ สาระทัศนศิลป์ สาระดนตรีและสารถนาฏศิลป์

สาระการอบรมประกอบด้วย

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน:กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
2. มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

กิจกรรมการอบรม

รูปแบบกิจกรรม On-line Discussion

1. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถศึกษาเอกสารตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

2. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากใบความรู้ที่ 1 เรื่อง “ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551” และสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาด้วยตนเอง
3. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆโดยใช้คำสำคัญว่า “ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ”
4. ผู้เข้ารับการอบรมฟังคำบรรยายเรื่องหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน: กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดย Click เลือกที่บทบรรยาย
5. ผู้เข้ารับการอบรม สรุปสาระสำคัญจากคำบรรยาย หลังจากนั้น ผู้เข้ารับการอบรมร่วมสนทนาในกระดานสนทนา (Web board) ในประเด็นต่อไปนี้
 - ประเด็นที่ 1 ท่านคิดว่า "หลักสูตรมีความสำคัญต่อการเรียนรู้อย่างไร"
 - ประเด็นที่ 2 ท่านคิดว่า “หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะพุทธศักราช 2551ในระดับชั้นที่ ท่านสอนมีการปรับเปลี่ยนจากหลักสูตรพุทธศักราช 2544 อย่างไร"
6. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถสนทนากับวิทยากร และเพื่อนผู้เข้ารับการอบรมทางกระดานสนทนา (Webboard) และ facebook ได้ตลอดเวลา
7. หลังจากที่ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาบทเรียนเรียบร้อยแล้วให้ผู้เข้ารับการอบรมทำแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้โดย Click ที่แบบทดสอบประจำหน่วยที่ 1

สื่อประกอบการอบรม

1. เอกสารใบความรู้
 - ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง “ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551”
2. บทบรรยายเรื่อง“หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน: กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ”
3. กระดานสนทนา (Webboard)
 - ประเด็นที่ 1 ท่านคิดว่า "หลักสูตรมีความสำคัญต่อการเรียนรู้อย่างไร"
 - ประเด็นที่ 2ท่านคิดว่า “หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะพุทธศักราช 2551 ในระดับชั้นที่ท่านสอนมีการปรับเปลี่ยนจากหลักสูตร พุทธศักราช 2544 อย่างไร

การประเมิน

1. การเข้าร่วมกิจกรรมบนกระดานสนทนา (Webboard)
2. การทำแบบทดสอบประจำหน่วยที่ 1

สรุป

การเรียนรู้ศิลปะถือว่าการช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นทางด้าน ทักษะศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล โดยผู้สอนอาจจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ของตนเองนี้ ผู้สอนสามารถเลือกใช้กระบวนการหรือวิธีการต่าง ๆ มาช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้หลายวิธีการ ยิ่งผู้สอนมีคลังข้อมูลเหล่านี้มากพอก็จะช่วยให้มีทางเลือก และนำมาใช้ให้เหมาะกับนักเรียนที่มีลีลาการเรียนรู้แตกต่างกันไปได้อย่างเหมาะสม แนวทางหนึ่งในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการนำแนวคิดหรือวิธีการทางศิลปะมาช่วยเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ เป็นการใช้ "ศิลปะเพื่อกระบวนการเรียนรู้" ที่ต่างไปจากการใช้ "ศิลปะเพื่อศิลปะ" ทั้งนี้ผู้สอนสามารถประยุกต์ใช้ศิลปะไปในการจัดการเรียนรู้ทุกสาระวิชา และทุกระดับชั้น

ศิลปะนอกจากทำหน้าที่จรรโลงใจ สร้างจินตนาการ ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ของผู้สร้างผลงานแล้ว ศิลปะยังทำหน้าที่ในฐานะเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ด้วย ผู้สอนจึงควรให้ความสนใจศาสตร์ด้านศิลปะมากขึ้น ในแง่ที่เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 1 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 1

ตอนที่ 2 ธรรมชาติของดนตรีและแนวการจัดกิจกรรมการสอนดนตรี

สาระดนตรี มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรี แสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ร้องเพลง และเล่นดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ เสียงดนตรี แสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรีย์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณีวัฒนธรรม และเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

ดังนั้นในตอนนี้จะได้เรียนรู้ถึงความหมาย ลักษณะและธรรมชาติของดนตรี แนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีที่เหมาะสมในแต่ละระดับชั้น

เรื่องที่ 2.1 ธรรมชาติของดนตรี

ดนตรีหมายถึงระบบเสียงที่ปรุงแต่งขึ้นเป็นทำนองมีลีลามีจังหวะและระดับของความดังความค่อยสลับกันไปหน่วยของเสียงทุกหน่วยไม่ว่าจะมาจากแหล่งกำเนิดเสียงแหล่งเดียวกันหรือไม่ก็ตามเมื่อคิดทิว ปรุงแต่งขึ้นมาเป็นทำนองเพลงมีลีลามีจังหวะแล้วจะจัดอยู่ในความหมายของดนตรีทั้งสิ้นส่วนประกอบของดนตรีจะเรียกว่าลีหน่วยซึ่งเล็กที่สุดของดนตรีคืออัตราความสั้น-ยาวของเสียง (Duration) หน่วยนี้จะทำให้เสียงดนตรีมีความถี่สั้นหรือยาวออกไปตามที่คิดทิวจินตนาการออกมาเสียงดนตรีที่ปรุงแต่งขึ้นมาจะมีทำนองที่แฝงอารมณ์ให้ผู้ฟังและศิลปินเองอยู่ในท่วงแห่งอารมณ์สุนทรีย์สแกนแท้ของดนตรีจึงมีลักษณะเป็นสากลชนทุกชาติทุกภาษาย่อมสามารถรับรู้รสของดนตรีได้เท่าเทียมกันโดยไม่จำกัดเพศวัยหรือชั้นวรรณะความเป็นสากลของดนตรีจึงอยู่ที่ภาษาแห่งเสียงดนตรีลักษณะดังกล่าวนี้กำธรสนิทวงศ์นอยุยา (2514 : 1) อธิบายว่าดนตรีเป็นเครื่องมือ (Tools) สำหรับไว้สื่อความคิด (Idea) ความนึกฝัน (Imagination) และความรู้สึก (Emotion) โดยออกมาในรูปของ “เสียง” เพื่อให้ตนเองให้ผู้อื่นได้ชื่นชมชื่นใจอย่างไรก็ตามการที่ผู้ฟังจะเข้าใจภาษาสากลของดนตรีนี้ได้อย่างลึกซึ้งซึ่งเพียงใดก็ย่อมขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคลพื้นฐานการศึกษาความรู้เกี่ยวกับดนตรีตลอดจนประสบการณ์ของผู้ฟังเป็นสำคัญ

ลักษณะและธรรมชาติของดนตรี

ดนตรีเป็นศิลปะที่เน้นการใช้ “เสียง” เป็นสื่อธรรมชาติของดนตรีจึงมีลักษณะเป็นนามธรรมไม่ขึ้นอยู่กับโลกแห่งปรากฏการณ์ “เสียง” ซึ่งถือเป็นสื่อนี้หากเป็นไปโดยธรรมชาติเช่นฟ้าร้องฟ้าผ่าเสียงน้ำไหลหรือเสียงที่เกิดจากการกระทบระหว่างของสองสิ่งยังไม่อาจว่าจะเรียกเป็นเสียงของดนตรีความลึกซึ้งในเสียงเพลงความคิดและจินตนาการจะมีความสัมพันธ์กับลีลาของเพลงย่อมต้องอาศัยการร้อยกรองของระดับเสียงนั้นๆให้เกิดความงาม ความไพเราะสอดแทรกด้วยอารมณ์และการสร้างสรรค์ศิลปะการดนตรีเป็นปรากฏการณ์ ในสังคมของมวลมนุษยชาติเกิดขึ้นจากแรงกระตุ้นแรงการสร้างสรรค์ที่มีอยู่พร้อมในจิตใจของคีตกวีและถ่ายทอดความงามนั้นออกมา (กรีติบุญเจือ. 2518 : 389) เมื่อเป็นเช่นนี้คีตกวีจึงร้อยกรองบทเพลงออกมาจากความรู้สึกภายในที่กระตุ้นให้เกิดแนวคิด

เกิดจินตนาการและสร้างสรรค์ให้เกิดพลังอำนาจที่จะโน้มน้าวผู้ฟังให้เกิดความหลงใหลอีกเหมือนเครื่องสายหรือปลุกลุ่ใจให้รักชาติบ้านเมืองเสียงจึงนับว่ามีอำนาจที่ธรรมชาติให้มาโดยศรัทธาเป็นผู้ถ่ายทอดคุณสมบัติพิเศษของเสียงนั้นมาเป็นการทำนองเพลงที่ไพเราะชวนฟัง (แหล่งที่มา http://ebook.nfe.go.th/nfe_ebook/data_o_ebook/pdf/017/0017_85.pdf) ผู้รู้ทางดนตรีหลายท่านได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของดนตรีไว้หลายรูปแบบด้วยกันในที่นี้จะนำมากล่าวไว้โดยสังเขปดังนี้

1. ดนตรีจากการแสดงออกทางอารมณ์ของมนุษย์เช่น เมื่อเกิดความพอใจ สนุกสนาน ก็เปล่งเสียงออกมาบ้าง หรือปรบมือกระทืบเท้าบ้างใช้ไม้เคาะสิ่งต่างๆ บ้าง นานๆ เข้าก็หาวิธีการที่จะทำให้เกิดเสียงแปลกๆ โดยใช้เครื่องมือต่างๆ เข้าช่วย จนกลายเป็นเสียงดนตรีไปในที่สุดเสียงดนตรียุคแรกๆจึงเป็นการเลียนแบบเสียงธรรมชาติที่มีไม่กึ่งเสียง จังหวะก็ง่ายๆ แล้วจึงได้รับการพัฒนามาเป็นลำดับมนุษย์และเผ่าต่างๆ ก็มีดนตรีของตนเองเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

2. ดนตรีเป็นเรื่องของศิลปะที่เกี่ยวกับเสียงที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นโดยมนุษย์อาจจะลอกเลียนเสียงธรรมชาติหรือเสียงอะไรก็ตาม แล้วนำเสียงนั้นมาเรียบเรียงให้มีระเบียบและที่สำคัญที่สุด คือ ดนตรีต้องมียารมณ์ในการที่จะสื่อไปยังผู้ฟัง

3. ดนตรีมีธรรมชาติที่แตกต่างไปจากศิลปะแขนงอื่นๆซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

(1) ดนตรีเป็นสื่อทางอารมณ์ที่สัมผัสได้ด้วยทุกกล่าวคือ หนูนับว่าเป็นอวัยวะที่สำคัญที่ทำให้คนเราสามารถสัมผัสกับดนตรีได้ผู้ที่หูหนวกย่อมไม่สามารถทราบได้ว่าเสียงดนตรีนั้นเป็นอย่างไร

(2) ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมกล่าวคือ กลุ่มชนต่างๆจะมีวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมนี้เองที่ทำให้คนในกลุ่มชนนั้นมีความพอใจและซาบซึ้งในดนตรีลักษณะหนึ่งซึ่งอาจแตกต่างไปจากคนในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ตัวอย่างเช่น คนไทยเราซึ่งเคยชินกับดนตรีไทยและดนตรีสากลเมื่อไปฟังดนตรีพื้นเมืองของอินเดียก็อาจไม่รู้สึกละซาซาบซึ้งแต่อย่างใดแม้จะมีคนอินเดียคอยบอกเราว่าดนตรีของเขาไพเราะเพราะพริ้งมากก็ตาม เป็นต้น

(3) ดนตรีเป็นเรื่องของสุนทรียศาสตร์ว่าด้วยความไพเราะ ความไพเราะของดนตรีเป็นเรื่องที่ทุกคนสามารถซาบซึ้งได้และเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้กับทุกคนทุกระดับ ทุกชนชั้น ตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

(4) ดนตรีเป็นเรื่องของการแสดงออกทางอารมณ์ เสียงดนตรีจะออกมาอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับเจ้าของอารมณ์ ที่จะถ่ายทอดออกมาเป็นเสียงดังนั้นเสียงของดนตรีอาจกล่าวได้ว่าอยู่ที่อารมณ์ของผู้ประพันธ์เพลงที่จะใส่อารมณ์ลงไปเพลงที่ตนต้องการผู้บรรเลงก็ถ่ายทอดอารมณ์จากผู้ประพันธ์ลงบนเครื่องดนตรี ผลที่กระทบ ต่อผู้ฟังก็คือเสียงดนตรีที่ประกอบขึ้นด้วยอารมณ์ของผู้ประพันธ์ผสมกับความสามารถของนักดนตรีที่จะถ่ายทอดได้ถึงอารมณ์หรือไม่

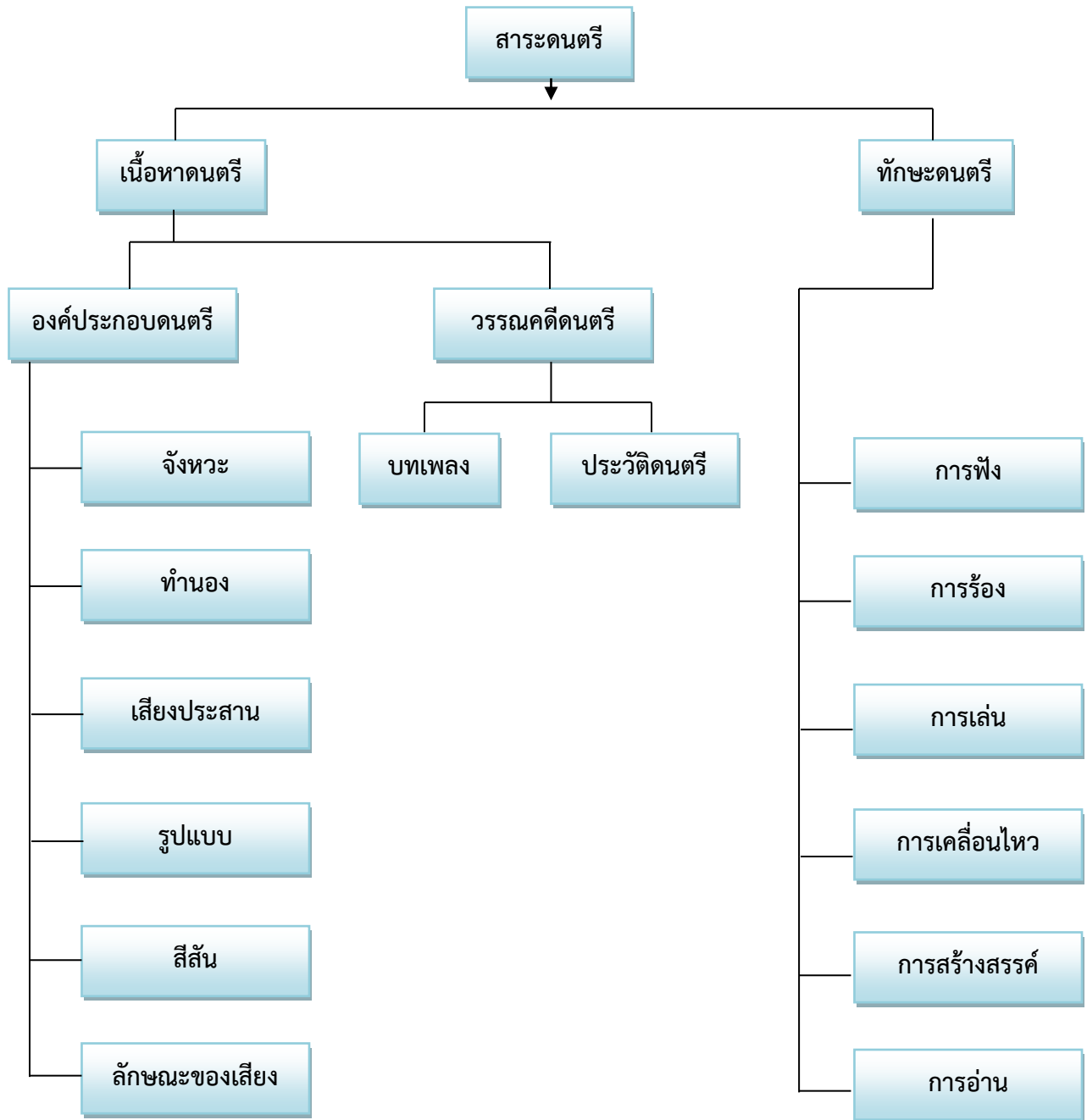
(5) ดนตรีเป็นทั้งระบบวิชาความรู้และศิลปะในขณะเดียวกัน กล่าวคือ ความรู้เกี่ยวกับดนตรีนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับเสียงและการจัดระบบเสียงให้เป็นทำนองและจังหวะซึ่งคนเราย่อมจะศึกษาเรียนรู้ “ความรู้เกี่ยวกับดนตรี” นี้ได้โดยการท่องจำ อ่าน ฟัง รวมทั้งการลอกเลียนจากคนอื่นหรือการคิดหาเหตุผลเอาเองได้แต่ผู้ที่ได้เรียนรู้จนมี “ความรู้เกี่ยวกับดนตรี” ก็อาจไม่สามารถเข้าถึงความไพเราะหรือซาบซึ้งในดนตรีได้เสมอไปเพราะการเข้าถึงดนตรีเป็นเรื่องของศิลปะ เพียงแต่ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับดนตรีนั้นสามารถเข้าถึงความไพเราะของดนตรีได้ง่ายขึ้น

เรื่องที่ 2.2 แนวการจัดกิจกรรมการสอนดนตรี

ดนตรีคือ สาระวิชาแขนงหนึ่งทางศิลปะที่มีโครงสร้างเนื้อหาเฉพาะ โดยลักษณะของสาระดนตรี เป็นโสตศิลป์ (Aural art) และศิลปะการแสดง (Performing art) โครงสร้างสาระดนตรีประกอบด้วยเนื้อหาดนตรีและทักษะดนตรี เนื้อหาดนตรีประกอบด้วย องค์ประกอบดนตรีและวรรณคดีดนตรี

องค์ประกอบดนตรี ได้แก่ เนื้อหาทางด้านทฤษฎีดนตรี ซึ่งเป็นโครงสร้างของดนตรี องค์ประกอบดนตรีมี 6 ประเภทคือ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน รูปแบบ ลีลา และลักษณะของเสียงองค์ประกอบ ทั้งหมดนี้ เป็นพื้นฐานที่ทำให้ดนตรีมีรูปแบบเฉพาะของตนเอง แตกต่างไปจากศิลปะแขนงอื่น วรรณคดีดนตรีได้แก่บทเพลงและประวัติดนตรี ซึ่งจัดเป็นเนื้อหาอีกส่วนหนึ่งของดนตรีที่เป็นผลของการสร้างสรรค์ดนตรี และพัฒนาการทางดนตรี ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนดนตรีมีความรู้ความเข้าใจ และซาบซึ้งดนตรีส่วนประกอบของสาระดนตรีอีกส่วนหนึ่งคือ ทักษะดนตรี ซึ่งจัดเป็นสาระดนตรีที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาในเชิงทักษะ ทักษะดนตรีประกอบไปด้วย การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การสร้างสรรค์ และการอ่าน ในการเรียนสาระดนตรี ผู้เรียนควรมีประสบการณ์ทั้งในด้านเนื้อหาดนตรี และทักษะดนตรีควบคู่กันไปเพื่อพัฒนาการทางดนตรีที่ครบถ้วน สมบูรณ์ ซึ่งนำไปสู่ความซาบซึ้ง ในสุนทรีย์รสของดนตรี

แผนภูมิแสดงโครงสร้างของสาระดนตรี

1) แนวการจัดกิจกรรมดนตรีในระดับประถมศึกษา

กิจกรรมดนตรีในระดับประถมศึกษาจัดได้ว่าเป็นช่วงเวลาของการวางพื้นฐานโดยแท้ ถ้าผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ดนตรีได้อย่างถูกต้องเป็นไปตามพัฒนาการการเรียนรู้ ย่อมช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างของสาระดนตรีได้อย่างถ่องแท้ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการเรียนดนตรีขั้นสูงต่อไป

ข้อควรคำนึงในการจัดกิจกรรมดนตรี

ในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นระดับต้นของการเรียนรู้สาระดนตรี มีข้อควรคำนึงหลายประการในการจัดกิจกรรมดนตรี

1. ควรมีการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเริ่มสอนสาระดนตรีทั้งนี้เพื่อเป็นการวางรากฐานและทบทวนเรื่องต่างๆ ที่ผู้เรียนได้เรียนมาในระดับปฐมวัยศึกษา
2. สาระดนตรีที่นำมาสอนในระดับประถมศึกษาควรเน้นที่แนวคิดโดยคำนึงถึงเสียงมาก่อนสัญลักษณ์ให้มากที่สุด เนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของเสียง ผู้สอนควรทำทุกอย่างให้เป็นรูปธรรมมากที่สุด
3. สัญลักษณ์ที่ใช้ในระยะแรกของการจัดกิจกรรมควรเป็นสัญลักษณ์ภาพ หรือสัญลักษณ์ที่ง่ายต่อการจดจำ และมีความหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวของผู้เรียน เพื่อช่วยการเรียนรู้ของผู้เรียน จากนั้นจึงเปลี่ยนสัญลักษณ์ภาพเป็นสัญลักษณ์ดนตรีในระยะต่อมา เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจในแนวคิดของสัญลักษณ์ภาพดีพอแล้ว
4. การจัดกิจกรรมดนตรีควรยึดหลักทักษะดนตรี โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะต่างๆ โดยตรงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ในการจัดกิจกรรมแต่ละคาบเรียน ควรให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิบัติ ในการจัดกิจกรรมแต่ละคาบการเรียน ควรให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิบัติทักษะต่างๆ ครบทุกทักษะ โดยเน้นทักษะใดทักษะหนึ่ง โดยเฉพาะเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะนั้นๆ ได้อย่างเต็มที่ เนื้อหาดนตรีที่มุ่งเน้นควรเป็นไปทำนองเดียวกัน การร้องเป็นทักษะที่ควรเน้นเพื่อช่วยพัฒนาการร้องของเด็กให้ได้อย่างมีคุณภาพ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเนื้อหาดนตรีต่อไปได้อย่างดี
5. เจตคติดนตรียังคนเป็นสิ่งสำคัญ จึงควรจัดกิจกรรมสร้างเสริมความสนใจเพื่อให้ผู้เรียนรักและสนใจในดนตรี นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับดนตรีทุกประเภทแล้ว ควรพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการรับรู้ดนตรีที่มีคุณค่า เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในสุนทรียรสของดนตรี
6. ผู้สอนดนตรีควรสำรวจความถนัดดนตรีของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแนะนำผู้ที่มีแว่หรือความถนัดด้านดนตรีให้ศึกษาดนตรีจริงจังต่อไป

จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมดนตรี

กิจกรรมดนตรีในระดับประถมศึกษาควรมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ดังนี้

1. พัฒนาสาระดนตรีทั้งในด้านเนื้อหาและทักษะไปในขณะเดียวกัน หลังจากเตรียมความพร้อมแล้ว
2. พัฒนาเนื้อหาดนตรีเกี่ยวกับจังหวะ ทำนอง สี สัน รูปแบบ ลักษณะของเสียง และเสียงประสาน
3. ทักษะดนตรีทุกด้านควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ ทักษะการฟัง การร้อง การเคลื่อนไหว การเล่นการสร้างสรรค์ และการอ่าน
4. พัฒนาความเข้าใจในสัญลักษณ์ดนตรีซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและช่วยในการเรียนรู้ในขั้นสูงต่อไป

ขั้นต้น

5. พัฒนาการรับรู้สุนทรียรสของดนตรี

เนื้อหาในการจัดกิจกรรมดนตรี

เนื้อหาของกิจกรรมดนตรีในระดับประถมศึกษา ควรเป็นเนื้อหาขั้นพื้นฐาน ซึ่งช่วยสร้างแนวคิดที่สำคัญด้านดนตรี โดยเฉพาะแนวคิดเกี่ยวกับจังหวะ ทำนอง สีสัน รูปแบบ ลักษณะของเสียง แนวคิดเหล่านี้ ผู้เรียนสามารถพัฒนาไปได้ลึกซึ้งพอสมควร ส่วนแนวคิดในเรื่องการประสานเสียงนั้นโดยทั่วไปผู้เรียนสามารถเรียนรู้เข้าใจปฏิบัติได้ในระดับประถมศึกษาปีที่ 2 ขึ้นไปอย่างไรก็ตามในเรื่องของการประสานเสียงนี้ผู้เรียนควรรับรู้ในลักษณะของเชิงปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี เพราะเป็นเรื่องลึกซึ้งต้องการเวลาในการเรียนรู้การรับรู้เนื้อหาดนตรีควรใช้ทักษะดนตรีเป็นสื่อโดยเฉพาะการร้องและการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นทักษะที่ไม่ต้องการอุปกรณ์ หรือสื่อประเภทใดมาช่วย สิ่งหนึ่งที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกปฏิบัติเสมอคือการมีสมาธิในการฟังดนตรี ดังนั้นในการสอนทักษะการฟังผู้สอนควรเน้นในเรื่องสมาธิเสมอ มีชั่วโมงแต่สอนให้ผู้เรียนฟังเพลงโดยมิได้คำนึงถึงสมาธิหรือความพร้อมในการฟัง

กิจกรรมการสอนดนตรี

กิจกรรมการสอนดนตรีในระดับประถมศึกษาควรเน้นการปฏิบัติเป็นหลัก เพราะผู้เรียนในวัยนี้ยังสนุกกับการได้เคลื่อนไหว ปฏิบัติสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองมากกว่าการนั่งฟังผู้สอนอธิบาย นอกจากนี้การได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ยังช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงกับทักษะต่างๆ ด้านดนตรี ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิด มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาดนตรีดีขึ้น

การใช้เทคนิควิธีสอนดนตรีที่เหมาะสมยังคงมีความสำคัญในการจัดกิจกรรมดนตรี ผู้สอนควรศึกษาเทคนิคต่างๆ เพื่อใช้ในกิจกรรมดนตรีในอันที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเทคนิควิธีสอนดนตรีที่ผู้สอนสามารถศึกษาได้ดีมากมาย เช่น หลักการของโคดาย ออร์ฟ และดัลโครซ เป็นต้น

กิจกรรมดนตรีที่ควรเน้นไปที่ทักษะใดทักษะหนึ่งในแต่ละคาบของการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับแนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาและทักษะนั้นๆ ได้อย่างเต็มที่ โดยมีทักษะอื่นๆ สอดแทรกผสมผสานอยู่ด้วยเสมอ

การประเมินผลในระดับประถมศึกษา ผู้สอนควรประเมินในด้านเจตคติปฏิบัติและทฤษฎีทั้งนี้เพราะผู้เรียนสามารถอ่านภาษาดนตรีได้แล้ว การประเมินผลควรกระทำทั้งในระหว่างกิจกรรมดนตรีและการประเมินผลเมื่อการเรียนเสร็จสิ้นลงในลักษณะของการสอบ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญว่า ดนตรีเป็นวิชาการสาขาหนึ่ง นอกเหนือไปจากจุดมุ่งหมายในการประเมินผลประการต่างๆ

โดยสรุปการจัดกิจกรรมดนตรีในระดับประถมศึกษาควรเน้นที่การให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะใดทักษะหนึ่งโดยเป็นแกนในแต่ละคาบที่สอน และผสมผสานทักษะดนตรีอื่นๆ เอาไว้ให้ครบถ้วนทักษะ เนื้อหาดนตรีที่ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาควรเริ่มจากรูปร่างท่าทีมากที่สุดโดยใช้เทคนิควิธีสอนที่มีอยู่เป็นหลักเช่นหลักการของโคดาย ออร์ฟ และดัลโครซ

2) แนวการจัดกิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาจัดว่าเป็นระดับการศึกษาที่เริ่มพัฒนาความสามารถด้านดนตรีในระดับกลางซึ่งมีความลึกซึ้งในเนื้อหาสาระเพิ่มมากขึ้นกว่าระดับประถมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถด้านดนตรีของผู้เรียนในการศึกษาดนตรีในระดับอุดมศึกษาต่อไปด้วย นอกเหนือจากการศึกษาเป็นวิชาบังคับในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งไม่ว่า

จะเป็นการเรียนรู้เพื่อจุดมุ่งหมายใด ผู้เรียนควรได้สัมผัสกับดนตรีที่มีคุณค่าเพื่อพัฒนา ความซาบซึ้งในสุนทรียรสของดนตรี

ข้อควรคำนึงในการจัดกิจกรรมดนตรี

การจัดกิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนและต่อเนื่องกับระดับประถมศึกษา ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญบางประการดังนี้

1. การจัดกิจกรรมดนตรีควรมีหลายรูปแบบ ทั้งการสอนโดยผู้สอนเองและการเรียนรู้ ด้วยตนเองของผู้เรียนโดยการทำรายงาน ศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาส ปฏิบัติในสิ่งที่ตนชอบได้อย่างแท้จริงและผู้เรียนในวัยนี้ก็มีความสามารถปฏิบัติได้แล้ว
2. นอกเหนือไปจากกิจกรรมดนตรีที่จัดในลักษณะวิชาทั่วไปแล้ว ผู้เรียนที่สนใจดนตรีควรมีโอกาสได้ศึกษาวิชาทักษะหรือด้านทฤษฎีดนตรีด้วย ซึ่งจัดเป็นรากฐานสำคัญในการศึกษาดนตรีต่อไปในระดับอุดมศึกษา
3. กิจกรรมพิเศษจัดเป็นสิ่งสำคัญอีกด้านหนึ่งที่ผู้สอนควรจัดให้กับผู้เรียนที่มีความสนใจเข้ามาร่วม เพื่อช่วยพัฒนาทักษะและความรู้ดนตรีให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป กิจกรรมพิเศษสามารถจัดในรูปของชมรมดนตรีในลักษณะต่างๆ ได้
4. ผู้สอนควรส่งเสริมผู้ที่มีความถนัดดนตรีให้มีโอกาสศึกษาดนตรีเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อสร้างนักดนตรีที่มีคุณภาพหรือนักดนตรีในระดับศิลปินเดี่ยวในวงการดนตรี
5. ผู้เรียนควรมีโอกาสเรียนรู้ดนตรีของสังคมต่างๆ ทั่วโลก เพื่อให้เป็นผู้ที่มีหุดากว้างมีความเข้าใจในสไตล์ศิลป์ของประเทศอื่นๆ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาดนตรีเป็นอย่างดีได้อีกทางหนึ่ง

จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมดนตรี

จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมดนตรีระดับมัธยมศึกษาที่สำคัญ คือการพัฒนาสาระดนตรีในระดับกลางหรือระดับสูงต่อเนื่องมาจากระดับประถมศึกษา รายละเอียดของจุดมุ่งหมายมีดังนี้

1. พัฒนาสาระดนตรีทั้งในด้านเนื้อหาและทักษะดนตรีในระดับกลาง และระดับสูงสำหรับผู้เรียนบางคน
2. พัฒนาการฟังซึ่งเป็นทักษะที่นำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรี โดยเฉพาะการสอนดนตรี ซึ่งเป็นวิชาบังคับ เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่มิได้มุ่งหวังศึกษาดนตรีเพื่อเป็นวิชาชีพ ผู้เรียนเหล่านี้จะเป็นผู้ฟังที่ดีต่อไปได้ ถ้ากิจกรรมการเรียนในระดับมัธยมศึกษามุ่งพัฒนาทักษะการฟังอย่างถูกต้อง
3. พัฒนาทักษะการร้องเพลงในลักษณะของตนตรีที่เป็นวิชาทั่วไปนั้น ผู้เรียนควรมีโอกาสพัฒนาทักษะการร้องเพลงในอยู่ในระดับที่สามารถร้องเพลงได้โดยไม่เพี้ยน ซึ่งเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาได้ และเป็นทักษะที่ทุกคนควรมีโอกาสได้ปฏิบัติด้วย และโดยทักษะการร้องเพลงที่ถูกต้องเช่นนี้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาดนตรีอย่างมีประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี
4. พัฒนาทักษะการเล่นซึ่งเป็นทักษะสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาดนตรีเป็นวิชาเอกต่อไปในระดับอุดมศึกษา ซึ่งผู้เรียนควรทักษะด้านการอ่าน และทฤษฎีดนตรีควบคู่ไปด้วย
5. เป็นวิถีทางในการแสดงออกของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา ผู้เรียนในวัยนี้มีพลังงานเหลือเฟือเพราะอยู่ในวัยของการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว การมีกิจกรรมดนตรีพิเศษนอกเวลาเรียนช่วยให้ผู้เรียนมี

โอกาสใช้พลังงานที่ตนมีอยู่ออกมาในทางที่ถูกที่ควร ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้เรียนในวัยนี้เป็นอย่างมาก เพราะทำให้ผู้เรียนไม่หันไปกระทำสิ่งต่างๆ ที่มีขอบได้

เนื้อหาในการจัดกิจกรรมดนตรี

เนื้อหาของกิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษากล่าวได้ว่าเป็นเนื้อหาที่ลึกซึ้งมากพอสมควรเพราะผู้เรียนมีความสามารถในการรับรู้แนวคิดต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะผู้ที่ศึกษาดนตรีเป็นวิชาเอกนั้น ควรที่จะได้เรียนรู้ทักษะที่ตนเลือกอย่างลึกซึ้งถึงแก่นกับผู้สอนที่มีความชำนาญ ควบคู่ไปกับเนื้อหาด้านทฤษฎีแขนงต่างๆ เพื่อสร้างเสริมและพัฒนาความรู้ความเข้าใจในโครงสร้างของดนตรี

สำหรับเนื้อหาของกิจกรรมดนตรีในวิชาทั่วไปเน้น ผู้เรียนควรมีโอกาสได้เรียนรู้ทักษะดนตรีต่างๆ อย่างครบถ้วน ต่อจากระดับประถมศึกษา โดยสามารถเน้นทักษะการร้องและการอ่าน เพราะเป็นทักษะที่ทุกคนสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องลงทุนอะไร นอกเหนือจากนี้ผู้เรียนควรมีโอกาสได้เล่นเครื่องดนตรีบางชนิด เช่น ขลุ่ย กีตาร์ หรือเครื่องตีต่างๆ ในด้านองค์ประกอบดนตรีผู้เรียนควรรู้แนวคิดในเรื่องจังหวะ ทำนองเสียงประสาน สี สันรูปแบบและลักษณะของเสียงควบคู่กันให้โดยตลอด โดยให้ผู้เรียนสัมผัสกับดนตรีของชนต่างๆ ทั่วโลกด้วยทั้งนี้เป็นการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของชนต่างๆ ควบคู่ไปด้วย

กิจกรรมที่น่าดนตรีไปร่วมกับศิลปะแขนงอื่นๆ เช่น การแสดงละคร เป็นสิ่งที่ควรกระทำ เพราะผู้เรียนในวัยนี้ชอบสร้างสรรค์ และแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ การนำดนตรีไปร่วมกับศิลปะการแสดงช่วยให้ผู้เรียนขยายขอบเขตของการแสดงออกให้กว้างออกไป ซึ่งเป็นการท้าทายให้ผู้เรียนเรียนรู้จัดเป็นการจูงใจให้ผู้เรียนเรียนรู้ดนตรี และศิลปะการแสดงได้เป็นอย่างดี การแสดงละครเพลงสามารถจัดออกมาในรูปแบบของชมรมการแสดงละคร หรือชมรมดนตรีได้ การนำละครเพลงหรือโอเปรามาแสดงหรือละครที่ผู้เรียนคิดสร้างขึ้นมานั้นล้วนเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ทั้งสิ้น

กิจกรรมการสอนดนตรี

กิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษาควรมีทั้งกิจกรรมในเชิงปฏิบัติและการบรรยาย ทั้งนี้ผู้เรียนอยู่ในวัยที่มีความพร้อมมีสมาธิในการฟังการบรรยาย และเนื้อหาดนตรีในระดับนี้ต้องอาศัยการเรียนโดยการบรรยายมากขึ้น เพื่อสร้างพื้นฐานและแนวคิดให้กว้างไกลออกไปได้ในระยะเวลาสั้นโดยการอธิบายของผู้สอน

ในด้านทักษะนั้นผู้เรียนควรใช้เวลาในห้องเรียนในการฝึกฝนทักษะต่างๆ ที่เรียนรู้ไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความแม่นยำ ความถูกต้องในการเล่น ผู้สอนควรพัฒนาเทคนิควิธีเล่นหรือวิธีร้องของผู้เรียนให้ก้าวหน้าไปด้วย มิใช่มุ่งแต่การสอนให้เล่นแต่บทเพลงได้เพียงอย่างเดียว

ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะในการศึกษาดนตรีในลักษณะของวิชาทั่วไป ซึ่งผู้เรียนควรมีโอกาสค้นคว้าจัดทำสิ่งต่างๆ ที่ผู้สอนสั่งเพื่อความรู้อันแตกฉาน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาทำความเข้าใจและนำเสนอเนื้อหาสาระตามความคิดของตนเอง ซึ่งเป็นการปลูกฝังความคิดในเชิงสร้างสรรค์ซึ่งเป็นความต้องการของผู้เรียนในวัยนี้เป็นอย่างมากในอันที่จะมีอิสระในการคิดการคิดการกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง

กิจกรรมนอกห้องเรียน ในรูปของกิจกรรมพิเศษหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมอีกลักษณะหนึ่งที่จำเป็นในระดับมัธยมศึกษา เพราะช่วยให้ผู้เรียนที่สนใจดนตรีมีโอกาสได้เรียนรู้ดนตรีอย่างเต็มที่ทำให้ผู้เรียนที่ร่วมกิจกรรมเหล่านี้พัฒนาแนวคิดและทักษะดนตรีได้ลึกซึ้งมากขึ้น

ตัวอย่างกิจกรรมการอบรม แผนการอบรมตอนที่ 2 เรื่อง “ธรรมชาติของดนตรี และแนวการจัดกิจกรรมการสอนดนตรี”

สาระสำคัญ

ดนตรี เป็นสาระวิชาแขนงหนึ่งทางศิลปะที่ประกอบด้วยเนื้อหาดนตรี องค์ประกอบดนตรี วรรณคดีดนตรี และทักษะดนตรี เมื่อผู้เรียนได้รับการจัดกิจกรรมการสอนดนตรีตรงตามระดับชั้น จะทำให้ผู้เรียนมีความซาบซึ้งในสุนทรีย์รสทางดนตรี

สาระการอบรม ประกอบด้วย

1. ธรรมชาติของดนตรี
2. แนวการจัดกิจกรรมการสอนดนตรี

กิจกรรมการอบรม

รูปแบบกิจกรรม On-line Discussion

1. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ Downloadfile ใบความรู้ต่อไปนี้มาศึกษาสรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และใช้ประกอบการอบรม หรือสามารถพิมพ์ออกมาได้ ใบความรู้ที่ 2 “ธรรมชาติของดนตรีและแนวการจัดกิจกรรมการสอนดนตรี”
2. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ โดยใช้คำสำคัญว่า “ธรรมชาติของดนตรี” “แนวการจัดกิจกรรมการสอนดนตรี”
3. ผู้เข้ารับการอบรมฟังคำบรรยาย เรื่อง ธรรมชาติของดนตรี และแนวการจัดกิจกรรมการสอนดนตรี โดย Click เลือกที่บทบรรยายและสามารถพิมพ์เอกสารประกอบการบรรยายมาใช้ศึกษาได้โดย Click ที่นี้
4. ผู้เข้ารับการอบรม สรุปสาระสำคัญจากคำบรรยาย หลังจากนั้น ผู้เข้ารับการอบรมร่วมสนทนาในกระดานสนทนา (Web board) ในประเด็นดังนี้
 - ประเด็นที่ 1 "ทำไมต้องสอนดนตรีในโรงเรียน"
 - ประเด็นที่ 2 "ดนตรีทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านใดบ้าง"
 - ประเด็นที่ 3 "ดนตรีมีธรรมชาติที่แตกต่างไปจากศิลปะ แขนงอื่น ๆ อย่างไรบ้าง"
5. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถสนทนากับวิทยากร และเพื่อนผู้เข้ารับการอบรม ทางกระดานสนทนา (Web board) และ facebook ได้ตลอดเวลา

6. ผู้เข้ารับการอบรมทำแบบทดสอบท้ายหน่วยที่ 2 โดย Click ที่ แบบทดสอบท้ายหน่วยที่ 2

สื่อประกอบการอบรม

1. เอกสารใบความรู้
 - ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง “ธรรมชาติของดนตรีและแนวการจัดกิจกรรมการสอนดนตรี”
2. บทบรรยาย เรื่อง “ธรรมชาติของดนตรี และแนวการจัดกิจกรรมการสอนดนตรี”
3. กระดานสนทนา (Webboard)
 - ประเด็นที่ 1 "ทำไมต้องสอนดนตรีในโรงเรียน"
 - ประเด็นที่ 2 "ดนตรีทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านใดบ้าง"
 - ประเด็นที่ 3 "ดนตรีมีธรรมชาติที่แตกต่างไปจากศิลปะแขนงอื่นๆ อย่างไรบ้าง"

การวัดและประเมินผล

1. การเข้าร่วมกิจกรรมบนกระดานสนทนา (Webboard)
2. การทำแบบทดสอบประจำหน่วยที่ 2

สรุป

ธรรมชาติของดนตรี และแนวการจัดกิจกรรมการสอนดนตรีเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ดนตรีอย่างถูกต้อง และเป็นไปตามพัฒนาการ การเรียนรู้ทั้งด้านทักษะที่นำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรี และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมการสอนดนตรีนั้นจะเน้นการปฏิบัติเป็นหลัก เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงกับทักษะต่างทางด้านดนตรี

สาระการเรียนรู้ดนตรีและนาฏศิลป์ มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการ ชื่นชมความงาม สนุกสนาน ความมีคุณค่า ของศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล ซึ่งมีผลต่อคุณภาพของชีวิตมนุษย์ ดังนั้น กิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ สามารถนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนโดยตรง ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ มีความตระหนักถึงบทบาทของดนตรีและนาฏศิลป์ในสังคมในบริบทของการสะท้อนวัฒนธรรมทั้งของตนเองและวัฒนธรรมอื่น พิจารณาว่าผู้คนในวัฒนธรรมของตนมีปฏิริยาตอบสนองต่องานดนตรีและนาฏศิลป์อย่างไร ช่วยให้มีมุมมองและเข้าใจโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจในทัศนด้านอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความเชื่อความศรัทธาทางศาสนา ด้วยลักษณะธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ดนตรีและนาฏศิลป์ การเรียนรู้เทคนิควิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระพัฒนากระบวนการรับรู้ทางดนตรีและนาฏศิลป์ การเห็นภาพรวม การสังเกต รายละเอียด สามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ ด้วยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

แนวการจัดกิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษา ควรแบ่งออกเป็นสองลักษณะคือ กิจกรรมดนตรีสำหรับผู้เรียนที่ต้องการศึกษาดนตรีเป็นวิชาเอก และสำหรับผู้เรียนวิชาดนตรีเป็นวิชาทั่วไป สำหรับกิจกรรมดนตรีในลักษณะแรก ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ศึกษาและฝึกฝนทักษะดนตรีตามความถนัดควบคู่ไปกับการเรียนทฤษฎีดนตรีในแขนงต่างๆ ในลักษณะที่สองผู้เรียนควรมีโอกาสศึกษาดนตรีในลักษณะของผู้ฟังดนตรีที่ดี โดยมีโอกาสเรียนรู้สาระดนตรีพอเพียงกับระดับความสามารถของแต่ละคน นอกจากนี้กิจกรรมนอกห้องเรียนในรูปแบบของชมรมต่างๆ ทางดนตรีและการละครเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้เรียนในวัยนี้เช่นกัน

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 2 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 2

ตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้และสร้างหน่วยการเรียนรู้

การนำมาตรฐานการเรียนรู้การเรียนรู้สู่ห้องเรียน เรียนศิลปะอย่างไร ได้ตามมาตรฐานการเรียนรู้สู่การพัฒนาทักษะความคิด

มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัดถือได้ว่าเป็นสิ่งที่กำหนดให้ผู้สอนรู้ว่า ผู้เรียนควรรู้อะไร และทำอะไรได้ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุขได้นั้น ครูผู้สอนทำการศึกษา วิเคราะห์สิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนในแต่ละมาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งกำหนดไว้เพื่อให้ผู้เรียนของเราได้มีการพัฒนาทักษะการคิด ทางด้านสติปัญญา ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญที่ครูผู้สอนต้องส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยทักษะการคิดเป็นสมรรถนะที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งยวดต่อคนไทยยุคใหม่ตามแนวนโยบายการพัฒนาการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 นี้ด้วย

เรื่องที่ 3.1 การสร้างหน่วยการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ศิลปะ(ดนตรี)

การสร้างหน่วยการเรียนรู้สาระศิลปะ(ดนตรี) ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนอย่างสูงสุด ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดและพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียน ครูผู้สอนต้องรู้เป้าหมายหรือ สิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนให้ชัดเจนก่อนที่จะไปออกแบบการเรียนรู้และทำการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตาม มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด โดยสาระที่สำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในลำดับแรก

1. ครูผู้สอน ต้องทำการวิเคราะห์ตัวชี้วัดสู่การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะการคิดเป็นรายตัวชี้วัดใน 4 ประเด็นหลัก คือ

1.1 ตัวชี้วัดแต่ละตัวว่าผู้เรียนควรมีความรู้อะไรบ้างและทำอะไรได้

1.2 ทักษะการคิด

1.3 ชิ้นงาน / ภาระงาน

1.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดในแต่ละ ประเด็นจะมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกัน และสามารถสะท้อนคุณภาพของผู้เรียนตามตัวชี้วัดได้

ขอยกตัวอย่างการวิเคราะห์ตัวชี้วัดสู่การจัดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการคิดให้เป็นแนวทาง ในการวางแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนด้านศิลปะ(สาระดนตรี)ในตัวชี้วัดอื่นๆ ต่อไป

สาระที่ 2 ดนตรี (ระดับประถมศึกษา)

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด	นักเรียนรู้อะไร/ทำอะไรได้	ทักษะการคิด	ชิ้นงาน/ภาระงาน	แนวการจัดการเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการคิด
1. รู้ว่าสิ่งต่างๆ สามารถก่อให้เกิดเสียงที่แตกต่างกัน	ผู้เรียนรู้อะไร สิ่งต่างๆ สามารถก่อให้เกิดเสียงที่แตกต่างกัน ผู้เรียนทำอะไรได้ จำแนกเสียง เสียงใด เป็นเสียงที่เกิดจากธรรมชาติหรือเสียงที่มนุษย์สร้างขึ้น	-ทักษะการฟัง -ทักษะการสังเกต -ทักษะการจำแนกประเภท	1. ทำแบบทดสอบการฟังการจำแนกเสียงที่มีแหล่งกำเนิดเสียงที่แตกต่างกัน 2. แสดงท่าทางประกอบเสียงจากธรรมชาติและเสียงที่มนุษย์สร้างขึ้น	1. ฟังและสังเกตเสียงที่เกิดจากธรรมชาติและเสียงที่มนุษย์สร้างขึ้น 2. กำหนดเกณฑ์การจำแนกเสียงที่เกิดขึ้น 3. จัดกลุ่มเสียงที่มีความเหมือนกันไว้ด้วยกัน 4. สรุปผลการจำแนกเสียงที่เกิดจากธรรมชาติและเสียงที่มนุษย์สร้างขึ้น 5. ทำแบบทดสอบการฟัง 6. แสดงท่าทางประกอบเสียงจากธรรมชาติและเสียงที่มนุษย์สร้างขึ้น

สาระที่ 2 ดนตรี (ระดับมัธยมศึกษา)

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจักษ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร/ทำอะไรได้	ทักษะ การคิด	ชิ้นงาน/ภาระงาน	แนวการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้
1. อ่าน เขียน ร้องโน้ตไทย และโน้ตสากล	ผู้เรียนรู้อะไร เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี ได้แก่ โน้ตบทเพลงไทย อัตรากังหระสองชั้นและโน้ตสากลในกุญแจซอลและฟาโนบันไดเสียง C Major	ทักษะการนำความรู้ไปใช้	อ่าน เขียน และร้องโน้ตไทยและโน้ตสากล 1. สมุดบันทึก 2. การอ่าน เขียน และร้องโน้ตไทยและโน้ตสากล	1. ทบทวนความรู้เดิม เรื่องความหมายและสัญลักษณ์ของดนตรี 2. เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ให้เห็นถึงความเหมือนกันและต่างกัน 3. อธิบายความรู้ใหม่

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร/ทำอะไรได้	ทักษะ การคิด	ชิ้นงาน/ภาระงาน	แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
	ผู้เรียนทำอะไรได้ อ่าน เขียน และร้องโน้ต ไทยและโน้ตสากลได้			4. นำความรู้ไปใช้อ่าน เขียน ร้องโน้ตไทยและโน้ต สากลตามหลักการทาง ดนตรี

จากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดนี้ คงเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดกิจกรรมที่จะนำพาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีคุณภาพมาตรฐาน โดยครูผู้สอนถือว่าเป็นบุคคลสำคัญที่จะส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความหมาย ยั่งยืน และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ครูผู้สอนจึงควรรู้และทำความเข้าใจเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนต่อไป

เรื่องที่ 3.2 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

หน่วยการเรียนรู้ที่จะตอบสนองหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งมีแนวคิดและหลักการสำคัญคือเป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐาน/ตัวชี้วัดเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนดังนั้นหน่วยการเรียนรู้ก็ควรจะต้องเป็นหน่วยการเรียนรู้ก็ควรจะต้องเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน (Standard based unit) ซึ่งการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐานมีหลายวิธีแต่วิธีหนึ่งในหลายวิธีคือการใช้วิธีการย้อนกลับ (Backward Design)

การวางแผนออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยใช้วิธีการย้อนกลับมีข้อคำถามที่เพื่อนครูควรทำความเข้าใจ ในหน่วยการเรียนรู้ที่จะจัดทำดังนี้

1. นักเรียนต้องรู้อะไรและปฏิบัติอะไรได้.....(มาตรฐาน/ตัวชี้วัด)
2. จะรู้ได้อย่างไรว่านักเรียนรู้อะไรและปฏิบัติได้แล้ว.....(ชิ้นงาน/ภาระงาน)
3. จะรู้ได้อย่างไรว่าสิ่งที่นักเรียนรู้อะไรและปฏิบัติได้เป็นไปตามที่กำหนดในมาตรฐาน/ตัวชี้วัด.....(การวัดและประเมินผล)
4. ครูต้องทำอะไรบ้างที่จะช่วยให้นักเรียนรู้อะไรและปฏิบัติสิ่งนั้นได้.....(กิจกรรมการเรียนรู้)

คำตอบทั้ง 4 ข้อดังกล่าวข้างต้นนำไปสู่ขั้นตอนของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยวิธีย้อนกลับดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้
2. การกำหนดหลักฐานว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้
3. การออกแบบการวัดและประเมินผล
4. การออกแบบการจัดกิจกรรม
5. การประเมินหน่วยการเรียนรู้

รายละเอียดในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ เริ่มจากวิเคราะห์ตัวชี้วัดชั้นปีโดยพิจารณาว่าตัวชี้วัดข้อใดบ้างที่สามารถจะอยู่ในหน่วยเดียวกันได้หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ตัวชี้วัดแต่ละตัวว่าในตัวชี้วัดที่กำหนด มีเรื่องอะไรบ้างที่นักเรียนต้องรู้และจะปฏิบัติอะไรได้บ้าง

- จากเรื่องที่ต้องรู้ก็วิเคราะห์ต่อว่าเนื้อหาแบบใดที่ควรค่าแก่การให้นักเรียนเรียนรู้และความเข้าใจที่ลึกซึ้งควรมีอะไรบ้างแล้วนำมากำหนดเป็นสาระสำคัญในหน่วยการเรียนรู้

- จากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดทำให้ได้สาระสำคัญและความสามารถของนักเรียนที่แสดงออกด้วยการปฏิบัติ

2. การกำหนดหลักฐานว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้ คือชิ้นงานหรือภาระงานที่สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนด

3. การออกแบบการวัดผลและประเมินผล เป็นการหาข้อมูลเพื่อยืนยันว่านักเรียนบรรลุตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดด้วยวิธีการที่หลากหลายเช่นการทดสอบการสังเกตการณ์ปฏิบัติ การประเมินชิ้นงาน ฯลฯ

4. การออกแบบการจัดกิจกรรมกิจกรรมที่กำหนดประกอบด้วยกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมรวบยอด อนึ่งการจะกำหนดให้นักเรียนทำกิจกรรมอะไรบ้างนั้นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือ

1) ความรู้และทักษะอะไรที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำชิ้นงาน/ภาระงานที่กำหนดได้

2) กิจกรรมอะไรที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะตามเป้าหมายที่กำหนด

3) สื่อการสอนอะไรที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนด

เมื่อได้ดำเนินการทั้ง 4 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นแล้วสิ่งที่ขาดไม่ได้คือ การกำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้และการกำหนดเวลาเรียนซึ่งการตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาจจะตั้งก่อนการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้หรืออาจจะตั้งภายหลังการวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่จะนำมาไว้ในหน่วยเดียวกันโดยการนำเอาตัวสำคัญมาตั้งเป็นชื่อหน่วยการเรียนรู้ก็ได้

5. การประเมินหน่วยการเรียนรู้ ประเด็นในการประเมินมีดังนี้

1. ความเหมาะสมระหว่างเวลาเรียนที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้กับกิจกรรม

2. ความสอดคล้องระหว่าง

- เป้าหมายการเรียนรู้กับภาระงาน/ชิ้นงาน

- เป้าหมายการเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล

- เป้าหมายการเรียนรู้กับการจัดกิจกรรม

- สื่อการเรียนรู้กับการจัดกิจกรรม

- การจัดกิจกรรมกับการวัดและประเมินผล

ซึ่งจะเห็นได้ว่าหน่วยการเรียนรู้ที่ดี คือหน่วยการเรียนรู้ที่ องค์ประกอบทุกองค์ประกอบ เชื่อมโยงสัมพันธ์กับ เป้าหมายการเรียนรู้ หรือ มาตรฐาน/ตัวชี้วัด ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั่นเอง

ระบบการทำงานใดๆ ก็ตาม ประกอบด้วยการนำปัจจัยสู่กระบวนการเพื่อให้ได้ผลผลิต แต่ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เริ่มจากการนำเอาเป้าหมายการเรียนรู้ที่จะเกิดกับผู้เรียน (ผลผลิต) เป็นจุดเริ่มต้น แล้วจึงวิเคราะห์สิ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียนตามเป้าหมายที่กำหนดหลังจากนั้น จึงวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนการสอน(กระบวนการ)ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้และความสามารถตาม

เป้าหมายที่กำหนดมีกิจกรรมอะไรบ้างและในแต่ละกิจกรรมต้องใช้สื่อการเรียนการสอนหรือแหล่งเรียนรู้ใดบ้าง (ปัจจัย) ซึ่งจะเห็นว่าการเริ่มต้นทำหน่วยการเรียนรู้เริ่มจากผลผลิต > กระบวนการ> ปัจจัยดังนั้นเราจึงเรียกวิธีการออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยการดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นว่า การออกแบบการเรียนรู้ด้วยวิธีย้อนกลับหรือBackward Design

ตัวอย่างกิจกรรมการอบรม

แผนการอบรมตอนที่3

เรื่อง “การนำหลักสูตรไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้และสร้างหน่วยการเรียนรู้”

สาระสำคัญ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาศิลปะ ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนอย่างสูงสุดตามมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัดและพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียน ครูผู้สอนต้องรู้เป้าหมายหรือสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนให้ชัดเจนก่อนที่จะไปออกแบบการเรียนรู้และทำการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด แล้วจึงมาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบเชื่อมโยงสัมพันธ์กับเป้าหมายการเรียนรู้หรือมาตรฐาน / ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ก็ควรจะต้องเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน (Standard based unit) การออกแบบหน่วยการเรียนรู้

สาระการอบรมประกอบด้วย

1. การสร้างหน่วยการเรียนรู้
2. การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

กิจกรรมการอบรม

รูปแบบกิจกรรมOn-line Discussion

1. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ Downloadfile ใบความรู้ต่อไปนี้อ่านศึกษาสรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และใช้ประกอบการอบรม หรือสามารถพิมพ์ออกมาได้โดย Click ที่นี่
 - ใบความรู้ที่ 3 “การนำหลักสูตรไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้และสร้างหน่วยการเรียนรู้”
2. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ โดยใช้คำสำคัญว่า “การนำหลักสูตรไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้และสร้างหน่วยการเรียนรู้”
3. ผู้เข้ารับการอบรมฟังคำบรรยาย เรื่อง การนำหลักสูตรไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้และสร้างหน่วยการเรียนรู้โดย Click เลือกที่บทบรรยายและสามารถพิมพ์เอกสารประกอบการบรรยายมาใช้ศึกษาได้โดย Click ที่นี่
4. ผู้เข้ารับการอบรม สรุปสาระสำคัญจากคำบรรยาย หลังจากนั้น ผู้เข้ารับการอบรมร่วมสนทนาในกระดานสนทนา (Web board) ในประเด็นดังนี้
 - ประเด็นที่ 1 "จงวิเคราะห์ตัวชี้วัดสาระดนตรี เมื่อนำลงสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน นักเรียนจะรู้อะไร ทำอะไรได้ และจะมีสมรรถนะสำคัญใดเกิดขึ้น"

- ประเด็นที่ 2 "ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ย้อนกลับ (Back Ward design) ของสาระดนตรี ลงสู่การปฏิบัติอย่างไร"
- 5. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถสนทนากับวิทยากร และเพื่อนผู้เข้ารับการอบรมทางกระดานสนทนา(Web board) และ facebook ได้ตลอดเวลา
- 6. ผู้เข้ารับการอบรมทำแบบทดสอบท้ายหน่วยที่ 3 โดย Click ที่ แบบทดสอบท้ายหน่วยที่ 3

สื่อประกอบการอบรม

1. เอกสารใบความรู้
 - ใบความรู้ที่ 3 เรื่อง “การนำหลักสูตรไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้และสร้างหน่วยการเรียนรู้”
2. บทบรรยาย เรื่อง “การนำหลักสูตรไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้และสร้างหน่วยการเรียนรู้”
3. กระดานสนทนา (Webboard)
 - ประเด็นที่ 1 "จงวิเคราะห์ตัวชี้วัดสาระดนตรี เมื่อนำลงสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน นักเรียนจะรู้อะไรทำอะไรได้ และจะมีสมรรถนะสำคัญใดเกิดขึ้น"
 - ประเด็นที่ 2 "ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ย้อนกลับ (Back Ward design) ของสาระดนตรี ลงสู่การปฏิบัติอย่างไร"

การประเมิน

1. การเข้าร่วมกิจกรรมบนกระดานสนทนา (Webboard)
2. การทำแบบทดสอบประจำหน่วยที่ 3

สรุป

การนำหลักสูตรไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้และสร้างหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้ได้การเรียนการสอนที่มีมาตรฐาน รวมถึงพัฒนาทักษะด้านความคิด ผู้เรียนควรรู้ และทำได้โดยมีคุณภาพและกิจกรรมการเรียนจะส่งผลให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข กิจกรรมการอบรมที่จัดขึ้นจะส่งผลให้ครูผู้สอนรู้เป้าหมายหรือสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน จึงมีการวางแผนหลักการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพสูง

การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ (Lesson Plan) ด้วยกระบวนการ Backward Design ครูผู้สอนเริ่มต้นจากการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการ ให้ผู้เรียนบรรลุ และกำหนดร่องรอยหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนด โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย จากนั้นครูผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับขั้นตอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้เนื้อหาสาระทักษะกระบวนการต่างๆ และเกิดความเข้าใจที่คงทน ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ หรือสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ และเกิดความเข้าใจที่คงทน ซึ่งครูผู้สอนสามารถเลือกใช้รูปแบบการเรียนการสอนสำหรับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้หลากหลายรูปแบบ

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 3 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 3

ตอนที่ 4 การวัดและประเมินผล

การวัดผลและการประเมินผลการศึกษา นับเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษา เพราะผลจากการวัดและการประเมินผลการศึกษาจะเป็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจของครูและนักการศึกษา เพื่อใช้ปรับปรุงวิธีสอน การใช้สื่อการสอน แบบเรียน หลักสูตร การแนะแนว การจัดระบบบริหารโรงเรียน ตลอดจนการปรับปรุงวิธีการเรียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินการจัดการศึกษาเป็นบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรต้องการ การเรียนรู้การวัด ประเมินผลการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลการศึกษาที่หลากหลาย เช่น ความหมายของคำต่างๆ มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ร.บ การศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษา และระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับการวัด ประเมินผลการศึกษา

เรื่องที่ 4.1 การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

การวัดผลและประเมินผล เป็นส่วนสำคัญของการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นเมื่อการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มุ่งให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาเต็มศักยภาพการวัดและประเมินผลจึงต้องปรับเปลี่ยนให้มีลักษณะเป็นการประเมินผลตามสภาพจริงด้วย

การประเมินผลตามสภาพจริง เป็นการประเมินผลผู้เรียนรอบด้านตามสภาพจริงของผู้เรียนมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการประเมินที่ดำเนินการไปพร้อมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลา ทุกสภาพการณ์
 2. เน้นการประเมินที่ยึดพฤติกรรมแสดงออกของผู้เรียนจริงๆ
 3. เน้นการพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน
 4. ใช้ข้อมูลที่หลากหลายด้วยเครื่องมือที่หลากหลายและสอดคล้องกับวิธีการประเมินตลอดจนจุดประสงค์ในการประเมิน
 5. เน้นคุณภาพผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการบูรณาการความรู้ ความสามารถหลายๆ ด้าน
 6. การประเมินด้านความคิด เน้นความคิดเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์
 7. เน้นให้ผู้เรียนประเมินตนเอง และการมีส่วนร่วมในการประเมินของผู้เรียน ครูและผู้ปกครอง
- การนำแนวคิดการประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีแนวปฏิบัติ ดังนี้
1. ก่อนนำไปใช้ ครูผู้สอนต้องเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางการประเมินตามสภาพจริงที่สำคัญที่สุด คือ การศึกษาด้วยตนเองและลงมือปฏิบัติจริง พัฒนาความรู้จากการลงมือปฏิบัติ
 2. การแนะนำให้ผู้เรียนจัดทำแฟ้มสะสมงาน แฟ้มสะสมงานของผู้เรียนนอกจากจะแสดงพัฒนาการของผู้เรียนแล้ว ยังเป็นการสะท้อนการสอนของครูผู้สอนเพื่อจะนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

เรื่องที่ 4.2 วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินผล

ดนตรีเป็นวิชาที่ด้วยเสียงเป็นวิชาทักษะและความรู้ตั้งนั้นในการเรียนการสอนและการวัดผลการประเมินผลการเรียนรู้ครูสามารถเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมได้ดังเช่น

โครงการ

หมายถึงการมอบหมายภาระงานให้นักเรียนไปกระทำนियมทำเป็นกลุ่มผ่านการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ประเมินผลงานโดยดูทั้งกระบวนการเวลาคุณภาพของงานความร่วมมือระหว่างเพื่อนและผลสัมฤทธิ์นักเรียนประเมินตนเองเพื่อนกลุ่มร่วมกับครูเป็นผู้ประเมิน

แฟ้มสะสมผลงานในดนตรี

แฟ้มสะสมผลงานมีหลายแบบแต่ที่นิยมใช้คือแฟ้มเก็บผลงานที่นักเรียนและครูได้ตกลงกันในการเลือกเก็บผลงานโดยอาจจะเลือกผลงานที่ดีที่สุดและผลงานที่นักเรียนแสดงออกให้เห็นถึงกระบวนการเรียนรู้กระบวนการคิดกระบวนการแก้ปัญหาสิ่งที่สำคัญคือการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการศึกษาเป็นสำคัญแบบทดสอบ (paper and pencil) นิยมใช้ และใช้มากทั้งแบบที่ครูสร้างเองและข้อสอบมาตรฐานแต่แบบทดสอบในวิชาดนตรี ควรพัฒนามาเป็นข้อสอบที่ไม่ใช่ข้อสอบที่อ่านและดูรูปแล้วเลือกตอบ ข้อสอบศิลปะควรเป็นข้อสอบที่ผ่านการฟังงานดนตรี แล้วตอบว่าเสียงที่ได้ยินนั้นเป็นเสียงอะไร มีคุณสมบัติแบบใดมุ่งเน้นการฟัง การคิด การวิเคราะห์ เป็นสาระสำคัญ ไม่ใช่การจำเพียงอย่างเดียว

การประเมินตนเอง

การประเมินตนเอง ต้องประกอบด้วย

1. หลักการในประเมิน
2. แบบสำรวจหรือหัวข้อที่ใช้ในการประเมิน

รูปแบบที่นิยมนำมาใช้ได้แก่ ระบุริค สิ่งที่สำคัญของการประเมินตนเองคือ ผู้เข้ารับการศึกษาสามารถนำอาการประเมินตนเองไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง โดยจากการประเมินนั้นผู้เข้ารับการศึกษา ต้องประเมินได้ว่าตนเองมีจุดอ่อน จุดแข็งอย่างไรบ้าง และถ้าจะต้องปรับปรุงตัวให้ดีขึ้น จะต้องทำอะไร ตนเองจึงจะมีการพัฒนาการในทางที่ดี

การประเมินเพื่อน

มีความหมายเช่นเดียวกับการประเมินตนเองแต่เป็นการฝึกให้ผู้เข้ารับการศึกษาได้นำเอาทักษะความรู้ที่ตนเองมีอยู่นั้นไปใช้ในการประเมินผู้อื่นข้อสำคัญของการประเมินเพื่อนคือเข้าใจถึงการประเมินอย่างปียมิตรคือความตั้งใจที่จะช่วยให้เพื่อนได้เรียนรู้ถึงข้อดีข้อเสียและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงตนเองการประเมินเพื่อนจะต้องเกิดความรู้สึกเชิงบวกทั้งผู้ประเมินและถูกประเมินนอกจากนี้ในการประเมินเพื่อนต้องมีเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับทั้งผู้ประเมินและผู้ถูกประเมินนอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ผู้ถูกประเมินได้แสดงความคิดเห็นในกรณีที่มีความขัดแย้งกับผู้ประเมิน

การประเมินโดยผู้ปกครอง

การจัดการศึกษาสมัยใหม่นิยมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนการประเมินโดยผู้ปกครองมิได้หมายถึงให้ผู้ปกครองมาทำการประเมินในทุกเรื่องแต่ครูดนตรีจะต้องเข้าใจว่าในบางเรื่องถ้าครูสามารถสร้างให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนและส่งผลให้ผู้ปกครองได้เป็นผู้ประเมินเช่นกันเช่นการสอนแบบโครงการครูอาจออกแบบให้ผู้ปกครองได้เป็นผู้หนึ่งในการประเมินการทำงานของนักเรียนว่าสามารถบรรลุไปตามวันเวลาที่กำหนดหรือไม่การประเมินเช่นนี้ช่วยทำให้ผู้ปกครองได้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนวิชาดนตรี ผู้ปกครองยังเกิดทัศนคติว่าดนตรีสามารถช่วยให้บุตรหลานของตนเองมีระเบียบวินัยในการทำงาน

การสัมภาษณ์

ครูทำหน้าที่สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์มีทั้งแบบ พูดคุยแบบเดี่ยวและกลุ่ม ทั้งแบบไม่เป็นทางการ และเป็นทางการ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ มีจุดประสงค์เพื่อรู้จักผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้มากที่สุด เพื่อนำเอาข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมิน

การเขียนบันทึก (student journal/student log)

การเขียนบันทึกของนักเรียน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในการวัดผลประเมินผลในปัจจุบันเปลี่ยนจากครูเป็นจุดศูนย์กลาง มาเป็นนักเรียนเป็นจุดศูนย์กลาง ครูสามารถใช้การเขียนบันทึกให้เป็นประโยชน์ เช่น จากชั่วโมงที่สอนไป ให้นักเรียนสรุป ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ครูได้สอนจากการอภิปราย มีข้อใดบ้างที่นักเรียนเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือครูอาจให้นักเรียนออกแบบข้อสอบตามความคิดเห็นของตนเองลงในสมุดบันทึกของนักเรียน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวครูสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูล ข้อเท็จจริงส่วนหนึ่งในการประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินกระบวนการ

ในอดีต การประเมินผลมักจะดูแต่ผลผลิต ปัจจุบันการประเมินกระบวนการมีความสำคัญ และเป็นรูปแบบที่สำคัญต่อการเรียนรู้และส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

การสังเกตการสังเกต เป็นการสังเกตโดยครู ข้อสำคัญต้องประกอบด้วยแบบสำรวจรายละเอียดที่ครูได้สร้างขึ้น และควรมีข้อตกลงระหว่างครูกับนักเรียนว่า ในแบบสำรวจนั้นๆจะมีพฤติกรรม หรือประเด็นใดบ้างที่ครูจะใช้ในการสังเกต ต้องทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติในด้านดีว่าครูไม่ได้จับผิดแต่ครูจะพยายามช่วยนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม

การปฏิบัติ การประเมินจากการปฏิบัติไม่ว่าจะเป็น การร้อง การเล่น การฟัง ความคิดสร้างสรรค์ การเคลื่อนไหว เป็นสิ่งที่ครูดนตรีคุ้นเคย และนำมาใช้ในการวัด การประเมิน แต่สิ่งที่ครูมักละเลยคือการประเมินด้วยการปฏิบัติ มักมีผลเป็นได้ ตก และมักกระทำเพียงครั้งหรือสองครั้ง และกระทำโดยครู นักเรียนสอบไปอย่างไร ความหมาย ปัจจุบัน ครูผู้ประเมิน จะต้องให้เขียนข้อแนะนำ ข้อแก้ไข และบอกเหตุผลด้วยว่า เหตุใดนักเรียนจึงได้เกรดเช่นนั้นเพราะอะไร

การประเมินจากการปฏิบัติ (Performance Assessment)

ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถวัดและประเมินโดยการปฏิบัติ (Performance assessment) บางกลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถวัดและประเมินโดยการปฏิบัติได้เกือบทั้งหมดหรือเกือบทุกมาตรฐานการเรียนรู้หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การวัดและประเมินจากการปฏิบัติมีข้อดี คือ สามารถวัดและประเมินผู้เรียนได้ตรงสภาพความเป็นจริง (Authentic Assessment) กล่าวคือถ้าผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้แสดงว่ามีความรู้ความสามารถหรือมีการเรียนรู้เรื่องนั้นแล้วอย่างไรก็ดีการวัดและประเมินจากการปฏิบัติมีข้อจำกัดมากมายเช่น สร้างแบบทดสอบและเกณฑ์ที่มีคุณภาพยากสอบผู้เรียนจำนวนน้อย การสอบแต่ละครั้ง/แต่ละคนใช้เวลามากเป็นต้นแต่การวัดและประเมินจากการปฏิบัติมีความสำคัญ โดยเฉพาะการวัดและประเมินทักษะ (Psychomotor Domain) ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเสนอวิธีการวัดและประเมินผลจากการปฏิบัติ ให้ผู้สอนมอบหมายงานหรือกิจกรรม (Tasks) ให้นักเรียนปฏิบัติ และให้มีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics) รายละเอียดดังนี้

ลักษณะของงานที่ให้นักเรียนปฏิบัติ

งานที่ให้นักเรียนปฏิบัติควรมีลักษณะดังนี้ (McMillan, 2001 : 210 – 215)

1. บูรณาการระหว่างเนื้อหากับทักษะที่สำคัญ (essential skills)
2. เป็นงานที่มีอยู่จริง (authentic)
3. สามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้หลายด้าน (to assess multiple learning targets)
4. สามารถช่วยให้นักเรียนทำได้สำเร็จ (can help students succeed)
5. เป็นงานที่มีความยืดหยุ่น (feasible)
6. สามารถทำได้หลายวิธี (multiple solutions)
7. มีความชัดเจน (clear)
8. เป็นงานที่ท้าทายและเร้าใจให้นักเรียนทำ (be challenging and stimulating to students)
9. มีเกณฑ์การให้คะแนน (scoring criteria) ที่ชัดเจน
10. ระบุเงื่อนไขความสำเร็จของงานอย่างชัดเจน (Constraints for completing the task)

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (กรมวิชาการ, 2544 : 67 - 68) ได้เสนอ ชนิดของงาน (Performance task) หรือกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจำแนกได้เป็น 12 ประเภท ดังนี้

1. งานที่ให้เปรียบเทียบกัน (Comparison task) เป็นงานที่ให้นักเรียนเปรียบเทียบสถานที่ คน หรือสิ่งของตั้งแต่ 2 สิ่งหรือมากกว่า เช่น เปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยเคมี เปรียบเทียบตัวเองของเรื่อง 2 เรื่องที่นักเรียนได้อ่าน เป็นต้น

2. งานที่ให้จำแนก (Classification task) เป็นงานที่ให้นักเรียนจำแนก หรือจัดประเภท คน สถานที่ หรือสิ่งของ เช่น ให้นักเรียนจัดกลุ่มของสัตว์ตามถิ่นที่อยู่ จัดกลุ่มของพืชใบเลี้ยงเดี่ยว เป็นต้น

3. งานการจัดวางตำแหน่ง (Position support task) เป็นงานที่ให้นักเรียนจัดวางตำแหน่งของบุคคล หรือการออกคำสั่งแล้วให้เหตุผลเพื่อปกป้องตำแหน่งนั้น เช่น ให้นักเรียนจัดวางตำแหน่งของเพื่อนตามลำดับความรับผิดชอบ (พร้อมเหตุผลประกอบความเหมาะสมของคนในตำแหน่งนั้นๆ) จัดเรียงลำดับของหัวหน้าพรรคการเมืองที่จะได้เป็นนายกรัฐมนตรี (พร้อมเหตุผลประกอบ)

4. งานการนำไปใช้ (Application task) เป็นงานที่ให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ เช่น ให้นักเรียนเขียนเรื่องสั้นโดยให้นักเรียนอ่านเรื่องสั้นหลาย ๆ เรื่องให้หาประเด็นที่เป็นตัวร่วมของเรื่องสั้น แล้วนำความรู้ไปใช้เขียนเรื่องสั้นด้วยตนเอง เป็นต้น

5. งานจากการวิเคราะห์ (Analyzing perspective task) เป็นงานที่ให้นักเรียนวิเคราะห์มุมมองที่ต่างกัน 2 - 3 มุมมอง แล้วให้นักเรียนเลือกมุมมองเพื่อแสดงความคิดเห็นสนับสนุน เช่น ให้นักเรียนวิเคราะห์มุมมองของการอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมกับสาเหตุของการทำลายป่าของเมืองไทย เป็นต้น

6. งานการตัดสินใจ (Decision making task) เป็นงานที่ให้นักเรียนต้องบอกองค์ประกอบหรือปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการตัดสินใจ เช่น ให้นักเรียนบอกถึงปัจจัยที่ทำให้นักเรียนเลือกการทดสอบความหวานของลำไยโดยใช้หลักการออสโมซิส เป็นต้น

7. งานมุมมองทางด้านประวัติศาสตร์ (Historical perspective task) เป็นงานที่ให้นักเรียนพิจารณาทฤษฎีอื่น ๆ นำมาตอบคำถามพื้นฐานด้านประวัติศาสตร์ เช่น ให้นักเรียนพิจารณาทฤษฎีที่จะอธิบายว่าทำไม และอย่างไรที่ไดโนเสาร์สูญพันธุ์ เป็นต้น

8. งานพยากรณ์ (Predictive task) เป็นงานที่ให้นักเรียนพยากรณ์ว่าอะไรเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ให้นักเรียนทายว่าถ้าโยนเหรียญ 10 ครั้ง จะออกหัวหรือก้อยมากกว่ากัน เป็นต้น

9. งานแก้ปัญหา (Problem solving task) เป็นงานที่ให้นักเรียนหาวิธีการแก้ปัญหา เช่น ให้นักเรียนออกแบบผังวงจรไฟฟ้าในห้องทำงาน ซึ่งมีหลอดไฟ 3 หลอด พัดลมติดเพดาน 1 ตัว เป็นต้น

10. งานทดลอง (Experimental task) เป็นงานที่ให้นักเรียนทดลองเพื่อทดสอบสมมติฐานเช่น ให้นักเรียนทดลองเพื่อพิสูจน์ว่าพืชจะเติบโตได้ดีในที่มีมืดหรือที่มีแสงแดด เป็นต้น

11. งานคิดค้น (Invention task) เป็นงานที่ให้นักเรียนสร้างสิ่งใหม่ขึ้น เช่น ให้นักเรียนสร้างครีมกันแดดจากสมุนไพร สร้างเครื่องบินเล็กจากวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นและมีราคาถูก เป็นต้น

12. งานค้นหาข้อบกพร่อง (Error identification task) เป็นงานที่ให้นักเรียนระบุข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาด เช่น ให้ตำราตรวจเลขการปฏิบัติงานของเขาให้นักเรียนฟัง และให้นักเรียนได้ดูการปฏิบัติงานของตำราตรวจจากโทรทัศน์ แล้วให้หาว่ามีสิ่งใดบ้างที่ตำราตรวจปฏิบัติในโทรทัศน์ที่ไม่เหมือนกับสิ่งที่ตำราตรวจจริงๆ ปฏิบัติ (ที่เล่ามา) เป็นต้น

เกณฑ์การประเมินงานที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติ (Criteria for performance tasks)

เกณฑ์ในการประเมินงานที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติ มีดังนี้ (McMillan, 2001 : 211)

1. ความสำคัญ (Essential) : งานต้องมีอยู่ในหลักสูตร และ เป็นตัวแทนของความคิดที่ยิ่งใหญ่ (big idea)
2. สภาพจริง (Authentic) : งานต้องใช้กระบวนการปฏิบัติที่เหมาะสม และ นักเรียนพอใจกับงานนั้นด้วย
3. คุณค่า (Rich) : งานต้องมีคุณค่าสามารถนำไปใช้หรือแก้ปัญหาอื่นๆ ได้ด้วยและมีความเป็นไปได้หลายอย่าง
4. น่าสนใจ (Engaging) : เป็นงานที่ผู้เรียนอยากทำ และรู้สึกชื่นชมงานนั้น

5. ได้ปฏิบัติ (Active) : นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติตัดสินใจ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นและได้หาวิธีการสร้าง และ ใช้ความเข้าใจเป็นอย่างมาก
6. เป็นไปได้ (Feasible) : งานต้องสามารถทำเสร็จในเวลาที่กำหนดให้ในโรงเรียนหรือบ้าน นักเรียนสามารถทำได้ และมีความปลอดภัย
7. ใช้ดุลพินิจ (Equitable) : งานต้องพัฒนาความคิดหลายอย่าง และ ส่งเสริมเจตคติทางบวก
8. เปิดกว้าง (Open) : งานเป็นสิ่งที่มากกว่าการหาคำตอบที่ถูก 1 คำตอบใช้วิธีการหลายวิธี และมีวิธีที่จะสร้างได้สำหรับนักเรียนทุกคน

ประเภทของการทดสอบภาคปฏิบัติ (Type of performance tests)

การทดสอบภาคปฏิบัติ เป็นการวัดทักษะความสามารถของคน โดยการวัดจะเน้นวิธีการ (process) และ ผลผลิต (product) โดยการวัดมี 5 ลักษณะดังนี้

1. การปฏิบัติงานโดยข้อเขียน (Paper and pencil performance)
2. การระบุชื่อและกระบวนการปฏิบัติ (Identification test)
3. การสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulated performance)
4. การกำหนดงาน (Work sample)
5. การทดสอบจากสถานการณ์จริง (Authentic performance)

1. การทดสอบภาคปฏิบัติงานด้วยข้อเขียน (Paper and pencil performance)

การทดสอบภาคปฏิบัติในลักษณะนี้ จะแตกต่างจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการทดสอบภาคปฏิบัติเน้นในการประยุกต์ความรู้และทักษะที่เรียนมาประยุกต์กับสถานการณ์ใหม่ลักษณะของการทดสอบนั้นจะให้นักเรียนได้มีการวางแผน การเสนอโครงการแต่ยังไม่ได้ปฏิบัติจริง ตัวอย่างงานที่ให้ทำ เช่น จงสร้างแบบบ้านประหยัดพลังงาน จงเขียนวงจรไฟฟ้าบนกระดาษ จงสร้างแผนที่การท่องเที่ยวของจังหวัดจงสร้างแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) สำหรับประเมินการอ่านของตนเอง เป็นต้น การประเมินควรใช้ประเภทแยกเป็นด้านๆ (Trait-analytic) โดยพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ เช่น ความรอบรู้เกี่ยวกับงาน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แผนการดำเนินการ (กระบวนการและยุทธวิธีและการส่งงานตรงเวลา เป็นต้น

2. การทดสอบภาคปฏิบัติโดยให้ระบุชื่อ (Identification test)

เป็นการทดสอบที่ให้ระบุชื่อ เครื่องมือ หรือชิ้นส่วนของอุปกรณ์ต่างๆ พร้อมทั้ง ระบุหน้าที่ของสิ่งเหล่านี้ ด้วย รวมทั้งความสามารถในการใช้และเลือกใช้เครื่องมือให้เหมาะสมกับงานเช่น ให้ฟังเสียงดนตรีแล้วตอบว่าเป็นเครื่องดนตรีประเภทใด และเป็นเสียงโน้ตตัวใด ถ้าหลอดไฟฟ้า (ฟลูออเรสเซนต์) ไม่ติดมีสาเหตุมาจากอะไร และให้ระบุถึงเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการซ่อมแซมด้วย ให้นักเรียนฟังเสียงการทำงานของเครื่องจักรกลหรือเครื่องยนต์ที่ชำรุด แล้วให้ระบุส่วนที่ชำรุดของเครื่องจักรกลนั้น พร้อมทั้งระบุกระบวนการซ่อมบำรุงด้วย ให้บอกชื่อของชิ้นส่วนหรือสิ่งที่เห็นจากกล้องจุลทรรศน์ให้บอกชื่อสารเคมีที่อยู่ในหลอดทดลองพร้อมทั้งบอกสมบัติของสารด้วยให้บอกถึงกระบวนการแก้ปัญหาโจทย์คณิตศาสตร์ เป็นต้น เกณฑ์การให้คะแนนควรเป็น 0 - 1 คือ ตอบถูกหรือปฏิบัติได้ได้ 1 คะแนนแต่ถ้าตอบผิด หรือปฏิบัติผิด ได้ 0 คะแนน

3. การทดสอบภาคปฏิบัติจากสถานการณ์จำลอง (Simulated performance)

การทดสอบแบบนี้ เนื่องจากไม่สามารถที่จะนำผู้เรียนไปทดสอบภาคปฏิบัติกับสถานการณ์จริงได้อาจจะเนื่องจากมีอันตราย มีเวลาจำกัด มีเครื่องมือหรืออุปกรณ์จำกัด เป็นต้น จำเป็นต้องกำหนดสถานการณ์ขึ้นมาให้คล้ายคลึงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด เช่นการฝึกขับรถยนต์จากจอภาพ การฝึกโด้รุ่มจากหอ การฝึกขับเครื่องบินจากคอมพิวเตอร์ สำหรับการประเมินการฝึกทักษะจากสถานการณ์จำลองนั้น ควรประเมินทั้งกระบวนการ (Process) และผลงาน (Product) โดยประเมินจากการเตรียมอุปกรณ์ (ถ้าผู้สอบต้องเตรียมมาเอง) กระบวนการทำงานทั้งการใช้และการวางและเก็บเครื่องมือได้ถูกที่ในขณะที่ปฏิบัติงานผลงานเสร็จและเป็นไปตามที่กำหนดหรือไม่ และการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่ม การจัดเก็บ บำรุงรักษา และทำความสะอาดเครื่องมือและสถานที่ปฏิบัติงาน

4. การทดสอบจากตัวอย่างงาน (Work sample performance)

เป็นการทดสอบการปฏิบัติจากตัวอย่างงาน หรือสถานการณ์จริงที่ครูต้องคอยกำกับดูแลเช่น การขับรถยนต์บนถนนโดยมีครูนั่งประกบการให้ผู้เรียนสร้างเก้าอี้ 1 ตัวโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ตามที่กำหนดและสร้างตามขนาดที่กำหนดให้การทดลองทางวิทยาศาสตร์การปฏิบัติงานในวิชาชีพขั้นต้นเช่น งานประดิษฐ์งานเกษตรงานบ้าน เป็นต้น ในการประเมินผลนั้น ควรประเมินทั้งวิธีการ (Process) และผลงาน (Product) รวมทั้งการจัดเตรียมอุปกรณ์ และลักษณะนิสัยการทำงานด้วย

5. การทดสอบจากสถานการณ์จริง (Authentic Performance)

เป็นการให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานจากสภาพจริง หรือคล้ายจริงมากที่สุด เพื่อต้องการให้ผู้เรียนได้มีทักษะในการปฏิบัติให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนาชีวิตของตนเองได้ และนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ โดยสิ่งที่ควรเน้น คือ การได้มีโอกาสเลือกแนวทางปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้เรียนมีการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน โดยอาจจะประยุกต์ใช้ความรู้จริงๆ (use knowledge) ปรับปรุงบ้างเล็กน้อย (apply knowledge) หรือ ปรับแต่งและพัฒนาระบบ (Enhance knowledge) การประเมินการปฏิบัติงานจากสภาพจริง ควรประเมินกระบวนการทำงาน ผลงาน และลักษณะนิสัยตลอดจนคุณธรรมในการปฏิบัติงาน

วิธีการสร้างเครื่องมือวัดภาคปฏิบัติ

การสร้างเครื่องมือวัดภาคปฏิบัติมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้สอนต้องวิเคราะห์สาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ จากหลักสูตรเพื่อกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเครื่องมือวัดเช่น

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

สาระที่ 1 ทักษะศิลป์

สาระที่ 2 ดนตรี

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐานการเรียนรู้สาระที่ 1 (ทัศนศิลป์)

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์

วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

จากการวิเคราะห์สาระและมาตรฐานเรียนรู้ของกลุ่มศิลปะ จะพบว่าสามารถเขียนเป็นผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังได้ เช่น

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างงานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ เช่น การวาดภาพ ระบายสี ภาพสีน้ำ ภาพสีน้ำมัน การปั้น การจัดสวนขนาดเล็ก ฯลฯ

2. เพื่อให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ และถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ต่องานศิลปะอย่างอิสระได้

3. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำศิลปะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ฯลฯ

กรณีที่สถานศึกษาหรือครูได้กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้แล้ว อาจจะดำเนินการสร้างเครื่องมือวัด ภาควิปฏิบัติในขั้นตอนต่อไปได้ แต่ต้องพิจารณาด้วยว่าผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่กำหนดไว้ สามารถกำหนดเป็น จุดประสงค์การเรียนรู้ย่อยและนำไปสู่การวัดภาควิปฏิบัติได้อีกหรือไม่ถ้าสามารถวัดได้ ขั้นตอนนี้สามารถ ปรับเปลี่ยนการดำเนินการให้เหมาะสมได้

2. เลือกจุดประสงค์ที่สามารถสร้างเครื่องมือวัดภาควิปฏิบัติ

พิจารณาจุดประสงค์หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังว่าข้อใดหรือส่วนใดบ้าง ที่สามารถสร้างเครื่องมือวัด ภาควิปฏิบัติได้ ในที่นี้พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีผลการเรียนรู้ที่คาดหวังข้อ 2 และ 3 สามารถสร้างได้ ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะผลการเรียนรู้ที่คาดหวังข้อ 1 และ 2 สามารถสร้างได้

3. กำหนดรูปแบบของเครื่องมือวัดภาควิปฏิบัติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดภาควิปฏิบัติ มีหลายประเภทได้แก่ การตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตรา วัดประมาณค่า (Rating scale) แบบสังเกต (Observations) การจัดอันดับ (Ranking) การรายงานตนเอง (Self-report) ฯลฯ พิจารณาเครื่องมือให้เหมาะสมกับงานที่ให้ปฏิบัติ เช่นงานบ้านนักเรียนต้องไปปฏิบัติที่บ้าน ดังนั้น เครื่องมือที่เหมาะสมควรเป็น แบบรายงานตนเอง งานปลูกผักสวนครัวปลอดภัยใช้แบบสังเกตหรือแบบ ตรวจสอบรายการ งานจัดสวนขนาดเล็ก อาจใช้แบบตรวจสอบรายการหรือมาตราวัดประมาณค่า เป็นต้น

4. สร้างเครื่องมือวัดภาควิปฏิบัติ

ในการสร้างเครื่องมือวัดภาควิปฏิบัติ นั้น ต้องสร้างแบบที่ได้เลือกไว้ในข้อ 3 พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน และเกณฑ์การประเมินด้วยโดยอาจจะใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบภาพรวมหรือแบบแยกเป็นด้านๆ ก็ได้ตัวอย่างที่ ยกมานี้ เป็นการให้คะแนนแบบแยกเป็นด้านๆ

ตัวอย่างกิจกรรมการอบรม
แผนการอบรมตอนที่ 4
เรื่อง “การวัดและประเมินผล”

สาระสำคัญ

การวัดและประเมินผล เป็นส่วนสำคัญของการจัดการเรียนการสอน สามารถทำได้ตลอดเวลาอีกด้วย พฤติกรรม การแสดงออก พัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน ใช้ข้อมูลที่หลากหลายด้วยเครื่องมือที่หลากหลายและสอดคล้องกับวิธีการประเมินและจุดประสงค์ของการประเมิน

สาระการอบรม ประกอบด้วย

1. การวัดและประเมินผล
2. วิธีและเครื่องมือการวัดและประเมินผล

กิจกรรมการอบรม

รูปแบบกิจกรรม On-line Discussion

1. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ Downloadfile ใบความรู้ต่อไปนี้อ่านศึกษาสรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองและใช้ประกอบการอบรม หรือสามารถพิมพ์ออกมาได้โดย Click ที่นี้
 - ใบความรู้ที่ 4 “การวัดและประเมินผล”
2. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ โดยใช้คำสำคัญว่า “การวัดและประเมินผล”
3. ผู้เข้ารับการอบรมฟังคำบรรยาย เรื่อง การวัดและประเมินผล โดย Click เลือกที่บทบรรยายและสามารถพิมพ์เอกสารประกอบการบรรยายมาใช้ศึกษาได้โดย Click ที่นี้
4. ผู้เข้ารับการอบรม สรุปสาระสำคัญจากคำบรรยาย หลังจากนั้น ผู้เข้ารับการอบรมร่วมสนทนาในกระดานสนทนา (Web board) ในประเด็นต่อไปนี้
 - ประเด็นที่ 1 "ในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา เครื่องมือประเมิน ใดบ้างที่ช่วยพัฒนาเด็ก"
 - ประเด็นที่ 2 "การประเมินผลตามสภาพจริง มีลักษณะอย่างไร"
5. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถสนทนากับวิทยากร และเพื่อนผู้เข้ารับการอบรม ทางกระดานสนทนา (Web board) และ facebook ได้ตลอดเวลา
6. ผู้เข้ารับการอบรมทำแบบทดสอบท้ายหน่วยที่ 4 โดย Click ที่ แบบทดสอบท้ายหน่วยที่ 4

สื่อประกอบการอบรม

1. เอกสารใบความรู้
 - ใบความรู้ที่ 4 เรื่อง “การวัดและประเมินผล”
2. บทบรรยาย เรื่อง “การวัดและประเมินผล”
3. กระดานสนทนา (Webboard)

- ประเด็นที่ 1 "ในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา เครื่องมือประเมิน ใดบ้างที่ช่วยพัฒนาเด็ก"
- ประเด็นที่ 2 "การประเมินผลตามสภาพจริง มีลักษณะอย่างไร"

การประเมิน

1. การเข้าร่วมกิจกรรมบนกระดานสนทนา (Webboard)
2. การทำแบบทดสอบประจำหน่วยที่ 4

สรุป

การวัดและประเมินผลเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เห็นการพัฒนาของแต่ละบุคคลของผู้เรียนทั้งหมด ซึ่งต้องประเมินผลตามความเป็นจริง การประเมินนั้นจะดำเนินไปพร้อมๆกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลา ทุกสถานการณ์ มุ่งเน้นการประเมินที่ยึดพฤติกรรมของผู้เรียนจริงๆ ในการประเมินจะเห็นถึงศักยภาพของการเรียนการสอนอย่างชัดเจนว่าผู้เรียนมีศักยภาพมากน้อยแค่ไหน คุณภาพของผู้เรียนนั้นจะรวมไปถึงการบูรณาการความรู้ความสามารถในหลายๆด้านของผู้สอนด้วย

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 4 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 4

ใบงานที่ 1

ชื่อหลักสูตร TEPE 2120 : กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรี (สำหรับผู้สอนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา)

ตอนที่ 1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

คำสั่ง จงตอบคำถามข้อที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

- คำว่า “ตัวชี้วัดช่วงชั้น” เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับชั้นใด
 - ป.1-3
 - ป.1-6
 - ม.1-3
 - ม.4-6
- ใครเป็นผู้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
 - สภาการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - สภาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - คณะกรรมการการศึกษาระดับก่อนอุดมศึกษา
- ตัวชี้วัดกำหนดไว้ว่า “เปรียบเทียบเสียงร้องและเสียงของเครื่องดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน” ข้อใดเป็นสาระการเรียนรู้
 - การเปรียบเทียบเสียงร้องและเสียงของเครื่องดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน
 - เสียงร้องและเสียงของเครื่องดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน
 - การเปรียบเทียบดนตรี
 - ดนตรีต่างวัฒนธรรม
- กำหนดไว้ว่า “จัดประเภทของวงดนตรีไทยและวงดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมต่างๆ” ข้อใดบอกพฤติกรรม
 - การจัดประเภทของวงดนตรีไทยและวงดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมต่าง ๆ
 - วงดนตรีไทยและวงดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมต่าง ๆ
 - จัดประเภท
 - ประเภทวัฒนธรรมดนตรี
- การจัดการศึกษาต้องมีคุณภาพหมายถึงข้อใด
 - มีการนำหลักสูตรไปใช้
 - มีกิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - มีการใช้สื่อประกอบการสอน
 - ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูง

ข้อ	1	2	3	4	5
เฉลย	ง	ข	ข	ค	ข

ใบงานที่ 2

ชื่อหลักสูตร TEPE 2120 : กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรี (สำหรับผู้สอนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา)

ตอนที่ 2 ธรรมชาติของดนตรี และแนวการจัดกิจกรรมการสอนดนตรี

คำสั่ง จงตอบคำถามต่อไปนี้ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

1. สมองซึกโด ทำหน้าที่ สร้างสรรค์ และคิดสิ่งแปลกๆใหม่ๆ
 - ก. สมองซึกซ่าย
 - ข. สมองซึกขวา
 - ค. สมองทั้งซึกซ่ายและซึกขวา
 - ง. ถูกทุกข้อ
2. ผู้เรียนข้อใดควรได้สัมผัสกับดนตรีที่มีคุณค่าเพื่อพัฒนา ความซาบซึ้งในสุนทรีย์รสของดนตรี
 - ก. ระดับปฐมวัย
 - ข. ระดับประถมศึกษา
 - ค. ระดับมัธยมศึกษา
 - ง. ระดับอุดมศึกษา
3. “สัญลักษณ์ที่ใช้ในระยะแรกของการจัดกิจกรรมควรเป็นสัญลักษณ์ภาพ หรือสัญลักษณ์ที่ง่ายต่อการจดจำ และมีความหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวของผู้เรียน เพื่อช่วยการเรียนรู้ของผู้เรียน” กิจกรรมดังกล่าวควรนำไปใช้กับผู้เรียนระดับใด
 - ก. ระดับปฐมวัย
 - ข. ระดับประถมศึกษา
 - ค. ระดับมัธยมศึกษา
 - ง. ระดับอุดมศึกษา
4. “ผู้เรียนควรมีโอกาสเรียนรู้ดนตรีของสังคมต่างๆ ทั่วโลก เพื่อให้เป็นผู้ที่มีหูตากว้าง มีความเข้าใจในสไตล์ศิลป์ของประเทศอื่นๆ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาดนตรีเป็นอย่างดีได้อีกทางหนึ่ง” กิจกรรมดังกล่าวควรนำไปใช้กับผู้เรียนระดับใด
 - ก. ระดับปฐมวัย
 - ข. ระดับประถมศึกษา
 - ค. ระดับมัธยมศึกษา
 - ง. ระดับอุดมศึกษา
5. กิจกรรมนอกห้องเรียน ในรูปของกิจกรรมพิเศษ หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับใด
 - ก. ระดับปฐมวัย
 - ข. ระดับประถมศึกษา
 - ค. ระดับมัธยมศึกษา

ง. ระดับอุดมศึกษา

ข้อ	1	2	3	4	5
เฉลย	ข	ค	ข	ค	ค

ใบงานที่ 3

ชื่อหลักสูตร TEPE 2120 : กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรี (สำหรับผู้สอนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา)

ตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้และสร้างหน่วยการเรียนรู้

คำสั่ง จงตอบคำถามข้อที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

1. การกำหนดหน่วยการเรียนรู้ ข้อใดไม่เกี่ยวข้อง
 - ก. มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด
 - ข. สาระการเรียนรู้
 - ค. เวลาเรียน
 - ง. เกณฑ์ตัดสินผลการเรียน
2. ข้อใดหมายถึง “Standard based unit”
 - ก. มาตรฐานการเรียนรู้
 - ข. แผนการจัดการเรียนรู้
 - ค. หน่วยการเรียนรู้
 - ง. สื่อการเรียนรู้
3. ข้อใดตรงกับ “จะรู้ได้อย่างไรว่าสิ่งที่นักเรียนรู้และปฏิบัติได้เป็นไปตามที่กำหนดในมาตรฐาน/ตัวชี้วัด”
 - ก. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด
 - ข. กิจกรรมการเรียนรู้
 - ค. การวัดผลและประเมินผล
 - ง. หน่วยการเรียนรู้
4. ข้อใดสามารถอาจจะตั้งก่อนการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้หรือ อาจจะตั้งภายหลังการวิเคราะห์ตัวชี้วัด
 - ก. ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้
 - ข. ชื่อหน่วยการเรียนรู้
 - ค. ชื่อสื่อการเรียนรู้
 - ง. ชื่อกิจกรรมการเรียนรู้
5. ข้อใดเป็นขั้นตอนการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design
 - ก. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ กำหนดหลักฐานการเกิดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และกิจกรรมการเรียนรู้
 - ข. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล
 - ค. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล กิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้
 - ง. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้การวัดและประเมินผล สื่อการเรียนรู้

ข้อ	1	2	3	4	5
เฉลย	ง	ค	ค	ข	ก

ใบงานที่ 4

ชื่อหลักสูตร TEPE 2120 : กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ: ดนตรี (สำหรับผู้สอนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา)

ตอนที่ 4 การวัดและประเมินผล

คำสั่ง จงตอบคำตอบข้อที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

1. จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้คือข้อใด
 - ก. เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครู
 - ข. เพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน
 - ค. เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผล
 - ง. เพื่อประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา
2. “นักเรียนมีโอกาสกำหนดผลการเรียนรู้ ร่วมวางแผนประเมินผลการเรียนรู้” เป็นลักษณะการเรียนรู้ตามข้อใด
 - ก. การเรียนรู้แบบองค์รวม
 - ข. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - ค. การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง
 - ง. การเรียนรู้ที่สนองความแตกต่าง
3. ข้อใดกล่าวถูกต้อง
 - ก. การประเมินผลมาก่อนการวัดผล
 - ข. การวัดผลมาก่อนการประเมินผล
 - ค. การวัดผลเป็นการตัดสินใจ พิจารณา
 - ง. การวัดผลและประเมินผลเป็นสิ่งเหมือนกัน
4. ข้อใดคือการประเมินผลระดับชาติ
 - ก. NT
 - ข. SAT
 - ค. GPA
 - ง. GAT
5. แบบทดสอบอัตนัยเป็นแบบทดสอบใช้วัดความสามารถตามข้อใด
 - ก. ความรู้ การกระทำ
 - ข. ความรู้ ความคิดเห็น
 - ค. การวิเคราะห์ การเลียนแบบ
 - ง. การใช้ภาษา การสร้างค่านิยม

ข้อ	1	2	3	4	5
เฉลย	ง	ข	ข	ก	ข